

11000.

1778

1778

dithovius, Isaac
Def.

Ulosweto

Kysymyksiä,

Jotka ennen tätä

Doct. Mart. Lutheruksen

Satechismuksen,

Ja

Doct. Gezeluksen

Kysymys Kirjan

Lawlammari selitykset ovat

ulosannetut.

WASA, 1778.

Prändätty Georg Wilhelm Londicerillä.

Kuning. Privil. Kirjanprääntäjällä.

Imprimatur

In fidem Protocolli
Niclas Sjelt.
B. Facult. Th. Ab. Notarius.

Kysymykset,

Christillisyydestä yhteisesti.

1. Mingätähden sinä kutsutan Christityri?

Wastaus: Sillä minä olen kastettu ja ristitty Isän, Pojan ja Pyhän Hengen Nimeen: ja pidän oikein Christuksen minun Wapauttajani ja Lunastajani edestä.

2. Mistä meidän Christillisyydemme seisoo?

Wastaus: Se seisoo siinä, että meillä on wahva tieto Jumalasta hänen olemissa ja tahdons puolesta, ja usko hänen päälle, ja pidämme Christillisiä ja Jumalista elämäkettä meidän edesämme, se on: että me tunnemme Jumalan ja waelamme hänen kärsyns jälkeen.

3. Mistä me taidamme Christillisyydemme oppia?

Wastaus: Catechismuksesta.

4. Mikä Catechismus on?

Wastaus: Catechismus on lyhykäinen summa Christillisesta opista, ulosotettu pyhästä Raamattusta, suljettu lyhykäisiin Pääkapituliin, kysymyksiä ja wastauksien kanssa.

5. Mistä Catechismus on lyhykäinen summa?

Wastaus: Christilisestä Opista.

6. Mitä Christillises opis meille edespannan?

Wastaus: Uskon ja elämäkerran asiat, eli mitä meidän pitää rietämän ja uskoman, ja kuinga meidän pitää elämän, että me ijankaikkisesti autuiksi tulisimme.

7. Mistä Catechismus on ulosotettu?

Wastaus: Pyhästä Raamatusta.

1. Kenellä Pyhä Raamattu on alkuns saanut?

Wastaus: Jumalalta itseltä.

2. Kutka ne ovat, joidenga kautta pyhä Raamattu on tullut kirjoitetuksi?

Wastaus: Prophetain kautta Wanhas; Evangelisterein ja Apostolein kautta Uudes Testamendis.

3. Onko pyhä Raamattu Pyhäldä Hengeldä tullut Prophetaille ja Apostoleille sisälle annetuksi?

Wastaus: On.

4. Kuinga? Wastaus:

Niin että Pyhä Hengi on heille heidän sydämmisäns ilmoittanut kaikki, mitä pyhä Raamattu sisälläns pitää.

5. Onko siis pyhä Raamattu Jumalan oma Sana?

Wast.

Wastaus: On: ne sanat, puheet, opeturet ja käänt, kuin Prophetain, Evangelisterein ja Apostolein kirjoitukset ovat, ei ole heidän, wan sen kaikkein waldian Jumalan omat sanat, puheet, opeturet ja käänt.

6. Onko tällä Jumalan Sanalla eli pyhällä Raamatulla itsensä ylönluonnollinen ja autuuri tekewäinen woima?

Wastaus: On.

7. Mikä se on, joka estä Jumalan Sanan woimen, ettei se saa kaikkein tykönä hedelmätä kanda?

Wastaus: Uskottomuus, ja ihmisten sekä luonnollinen, että ehdollinen ja ilkiwallainen wastahakoisuus.

8. Millä tämä wastahakoisuus taita tulla muretuuri?

Wastaus: Jumalan Sanan, eli pyhän Raamatun tutkistelemisella, kuin se oikein tapahtu.

9. Pitäkö meidän siis Jumalan Sanaa, että se hedelmän meidän tykönän kanda, lufeman ja tutkisteleman ahkerasti?

Wastaus: Pitää.

10. Pitäkö sen myös tapahtuman hywällä ja tarkalla perään ajatuyella?

Wastaus: Pitää.

11. Pitäkö meidän sitä lufeman ja tutkisteleman huokauksilla ja rukouksilla Jumalan tygö?

Wast. Pitää.

12. Pitäkö sen vielä päällisevi tapahtuman oikista syytä ja päälletarhoitusta warten?

Wastaus: Pitä. Kuin me näin luemme ja tutkistelemme Jumalan Sanaa, niin taiputta ja murta se armollinen Jumala sen kautta meidän wastahakois sen sydämmen, että se rupe Jumalan Sanalle myöden andamaan.

13. Mitästä se oikia syy ja päälletarhoitus on?

Wastaus: Että me sen kautta tulisimme ylöswalaituri, synnin ja suruttomuden unesta ylösherätetyri, uskoon käätyri, uudisteturi ja pyhitetyri, ja wiimein taiwaas ijankaickisesti autuaxi.

1. Kuinga monda Pääkappalletta Catechismures on?

Wastaus: Kuusi. 1) Jumalan kymmenen käsky sanat. 2) Uskon tunnustus. 3) Isä meidän rukous. 4) Kasteen Sakramenti. 5) Rippi eli synnin pääsiö. 6) Altarin Sakramenti.

2. Mitä se ensimmäinen Pääkappale on?

Wastaus: Jumalan Laista eli kymmenest käskyst.

Ensimmäinen Pääkappale, Jumalan Laista.

3. Kuka meille Lain andanut on?

Wast.

Wastaus: Se wanhurstaš ja kaicki-
waldias Jumala itse.

4. Kenengä kautta Jumala meille Lain anda-
nut on?

Wastaus: Moseren kautta Sinain
wuorella.

5. Mitä Jumalan Laki on?

Wastaus: Jumalan Laki on Jumalan iankaic-
kisen vikenden ja angaran tahdon selitys: kuinga mei-
dän vitä käyttämän meitäm, ajaturilla, puheilla ja
toilla Jumalata ja meidän lähimmäistäm vastaan.

6. Kuinga monda käskyä täsä Jumalan Lais on?

Wastaus: Kymmenen.

7. Kuinga tämä Jumalan Laki eli Kymme-
nen käsky sanat jaetaan?

Wastaus: Kahteen tauluun; edellisessä on kolme
käskyä, ja ne waatiwat rakautta Jumalan tygö;
toises on seitsemän käskyä, ja ne waatiwat rakaut-
ta meidän lähimmäisem tygö.

8. Mitä ne kolme käskyä, kuin se edellinen
Taulu sisälläns pitä, waatiwat?

Wastaus: Rakautta ja kaickia muu-
takin meidän welwollisutejam Jumalata
vastaan.

9. Mitä ne seitsemän käskyä, kuin toinen Tau-
lu sisälläns pitä?

Wastaus: Rakautta, ja kaickia muu-
takin meidän welwollisutejam sekä meitä
itsiäm, että meidän lähimmäistäm wa-
staan.

10. Mitä Lain summa on?

Wastaus: Sinun pitää rakastaman sinun Herraus Jumalatas kaikesta sinun sydäimestäs, kaikesta sinun mielestäs, ja kaikesta sinun voimastas, ja sinun lähimmäistäs niinkuin itsiäs.

11. Tahtoko Jumala, että meidän pitää Lain täyttämän, eli kaikkia syndejä wältämän, kuin hän siinä kieldä, ja kaikkia hywä tekemän, kuin hän käskä?

Wastaus: Tahto.

12. Taitako joku ihminen nyt synnin langes muren jälkeen näin Jumalan Lakia täyttää?

Wastaus: Ei.

13. Mutta waikka emme woi Jumalan Lakia juuri täyttää, emmäkö kuitengin vielä nytkin taida jotain siitä tehdä ja pitää?

Wastaus: Taidam.

14. Mitä katumattomat selut siitä tehdä ja pitää taitawat?

Wastaus: Ulkonaisia ja julkisia syndejä wältää, ja ulkonaisesti hywää tehdä, jos se mutoin hywäri kutsua taitaan.

15. Mitä Jumalan lapset?

Wastaus: Niin hywin sisällisesti kuin ulkonaisesti sekä syndiä wältää, että hywä tehdä, niin paljon, kuin armon tilas pysymiseen tarpeellinen on.

16. Mihinä saacka Jumalan lapset sen tehdä taitawat?

Wastaus: Siihen saacka, ettei he ehdollisesti tee syndiä, eikä ehdollisesti iättä mitän hywä tekemätä.

17. Tai

17. Taidammako Lain töiden kautta autuaksi tulla, koska emme sitä täyttä taida?

Wastaus: Ei.

18. Mihinä sitten Laki on tarpeellinen?

Wastaus: Laki opetta 1) mitä meidän pitää tekemän ja jättämän 2) tunneman meidän syndim. 3) kiritä ja aja meitä pakenemaan Lain täyttäjän Christuren tygö.

19. Kuinga me tunnem synnin Laista?

Wastaus: Koska me luem ja tutkistelem Jumalan kymmenen Käskysanoja, ja siinä siwus tutkistelem meidän elämäkertaam, niin me siitä ymmärräm, kuinga me olem syndiä tehnet, nyt yhtä nyt toista Käskyä wastan. Speilis nähdän kaswon wirhet, Jumalan Laís sielun wirhet ja puuoret.

20. Kuinga Laki meitä kiritä ja aja pakenemaan Lain täyttäjän Christuren tygö?

Wastaus: Kuin se asetta meidän silmäim eteen meidän syndim ja niiden suuruden, julmuden, pahouden, Jumalan wihan, uhkauyet, kuoleman ja kadoturen, ja laikkella sillä meitä pehättä ja kauhista.

Synnistä yhteisest.

1. Keneldä syndi on ensimmäisen alkuns saanut?

Wast. Ei Jumalalda, wan perkeleelldä.

2. Kutka syndihin wikapääät owat?

Wastaus: Kaikki ihmiset.

3. Mitä synnillä ymmärretään?

Wastaus: Kaikki se kuin Jumalan tahtoa ja käskyä vastaan on.

4. Mingäkaldainen on syndi Jumalan kaswain edes?

Wastaus: Ilkiä, julma ja kauhista-
wainen.

5. Tekekö syndi ihmisengin, joka siinä elä,
ja kaikki hänen työns, ilkiäxi Jumalan e-
des?

Wastaus: Tekee.

6. Ovatko kaikki hänen parhaimminkin työns ja
toimituksens Jumalalle kauhistukset?

Wastaus: Ovat.

7. Mitä me synnillä matkaansaatom?

Wast. 1:o Estäm Jumalan kunnian.
2:o pois kadotam Jumalan armon ja au-
tuden, ja sitä vastaan ansaitsem ja pääl-
lem wedäm Jumalan wihan ja sekä a-
jalliset että iankaikkiset rangaistukset.

Synnin langemusest.

1. Mikä se kaikkein ensimmäinen syndi on,
kuin ihmisellä on tullut tehdyxi?

Wast. Adamin ja Ewan langemus.

2. Kuinka Adamin ja Ewan langemuseen sy on
ollut?

Wastaus: Ei Jumala, wan perkele kärkeen kaut-
ta: sillä kärke, se on perkele, wiettieli Ewan syö-
mään

meidän siitä kieldystä puusta, ja Ewa saatti miehen Adamin tekemän siitä samaa, ja niin on syn-di tullut maailmaan, perkeleen kateuden ja yhden ihmisen kautta.

3. Mihin se syndihin he ovat langennet?

Wastaus: Siihen, että he ovat syöneet kieldyn puun hedelmästä.

4. Mitä se kieldy puu on ollut?

Wastaus: Yri hedelmästä kantarwainen puu paradisiis.

5. Minkäkaldaisen hedelmä sillä on ollut?

Wastaus: Sangen ihana ja suloinen nähdä.

6. Mutta oli se sildä kaickiwaldialda Jumalalda kieldy, ettei heidän pitänyt siitä syömän?

Wastaus: Oli sangen kowasti.

7. Oli se yri suuri ja kowa langemus?

Wastaus: Oli.

8. Onko se alkun ja lähde kaikkeen mihungin jumalattomuteen ja pahuteen, Ewin maailmas on ja tapahtu?

Wastaus: On.

9. Tuleko se sildä wanhurstaalda Jumalalda meille muillengin heidän jälken tulewaisilens tygölueturi?

Wastaus: Tulee.

10. Mitä warten perkele on meidän ensimmäiset esiwanhembam langemukseen saatsanut?

Wast.

Wastaus: 1:o Että Jumalan kunnia olisi sen kautta tullut estetyksi. 2:o Heille onnettomuudeksi ja kadotukseksi.

II. Ovatko muutkin ihmiset tämän langemuksen kautta pois kadottaneet autuden, ja kadotukseen wikapääksi tulleet?

Wastaus: Ovat.

Perisyynnistä.

1. Kuinga monellinen se syndi on, joka tästä synninlangemuksesta on alkuns saanut?

Wastaus: Syndi on moninainen, mutta yhteisesti kahtalainen, perisyndi ja tekoynndi: perisyndi on se juurtunut paha himo ja turmeldu luondo, josta me synnym: tekoynndi on kaikki se, mitä ihminen pahasta himostians, ajatuksilla, puheilla ja töillä Jumalan lakia vastaan tekee.

2. Kenellä perisyndi on alkuns saanut?

Wastaus: Perkeleellä ja meidän ensimmäisillä Esivanhemmillam!

3. Kuitka perisyndihin ovat wikapääät?

Wastaus: Kaikki ihmiset, jotka luonnollisella tavalla maailmaan sikiävät ja syntyvät.

4. Mitä perisyynnillä ymmärretään?

Wastaus: Se juurtunut paha himo ja turmeldu luondo josta me synnym.

5. Minkätähden se kutsutaan perisyynniksi?

Wast.

Wastaus: Sentähden että me olem polwipolwelda sen perineet meidän ensimmäisistä esiwanhemmistamme.

6. Onko siis meidän luondom langemuksen kautta peräti ja koonans turmeldu?

Wast. On, koko sielu ja ruumis.

7. Mikä turmelus on senkautta meidän ymmärryksesäm?

Wastaus: Hengellinen sokeus ja hulluus.

8. Mikä turmelus tahdos?

Wastaus: Haluttomuus kaitteen siihen, kuin hyvä on, ja halu kaitteen pahuteen.

9. Mikä turmelus yhteisest sekä sielus että ruumis?

Wastaus: Hengellinen waettömyys ja woimattomuus kaitteen siihen, kuin hyvä on.

10. Ningäkaldainen perisyndi on?

Wastaus: Yri sängen suurt ja julma syndi.

11. Taidammaiko ikänans perisyynnistä tulla täydellisesti wapaari, niin kauwan kuin me tässä mailmas eläm?

Wastaus: Tukahutta, kuoletta, ja wähendä taidamme sen, Jumalan armon kautta, niin ettei se saa meissä hallita; mutta ei ikänans peräti ulosjuuritta.

Tekosynneistä.

1. Kuka tekosynnit matkaan saatta?

Wastaus: Ihmisen turmeldu luondo ja perkele.

2. Kukka ne owat, jotka tekosyndejä tekewat?

Wastaus: Kaikki ihmiset.

3. Mitä tekosynneillä ymmärretään?

Wastaus: Kaikki semmoiset ajaruret, puheet, käytöret ja työt, jotka owat Jumalan Lakia vastaan.

4. Kuinga tekosynnit jaetan?

Wastaus: 1:0 Sisällisihin ja ulkonaisihin. 2:0 Jättämisen ja tekemisen syndeihin. 3:0 Ehdollisihin ja heikkouden syndeihin. 4:0 Omihin ja wieraisiin syndeihin.

5. Mitä sisällisillä tekosynneillä ymmärretään?

Wastaus: Ne, jotka tapahtuwat sisällä ihmisen sydämessä.

6. Mitä ulkonaisilla tekosynneillä?

Wastaus: Ne, jotka ulkonaisesti puheilla, käytöillä ja töillä tulewat tehdyri.

7. Mitä niillä, jotka jättämisellä tapahtuwat?

Wastaus: Ne, jotka silloin tulewat tehdyri, kuin me jätäm sen hyvän tekemätä, kuin meidän tekemän pitäis.

8. Teenus

8. Teemmäkö silloinkin syndiä, kuin me ai-
noastans jätäm hyvän tekemätä?

Wastaus: Yhtä hywin kuin silloin,
koska me pahaa teem.

9. Ongö sekin syndi, kuin me sen, joka muus-
toin hywä on, teem häjyisti ja kelwotto-
masti?

Wastaus: On.

10. Mitä ehdollisilla synneillä ymmärretään?

Wastaus: Ne synnit, jotka tulewat
tehdyri tieteen ja tahtoen.

11. Owatko nekin ehdolliset synnit, jotka
ihminen teke tietämättömydes, kuin hän
itse tietämättömyteens on syypä?

Wastaus: Owat.

12. Kutka ne owat, jotka ehdollisia syndejä
tekewät?

Wastaus: Katumattomat sielut.

13. Owatko ehdolliset synnit itse työs kadot-
tawaiset?

Wastaus: Owat.

14. Owatko niin wähemmät, kuin suremmat
kin ehdolliset synnit semmoiset?

Wastaus: Owat.

15. Mitä heikkouden synneillä ymmärretään?

Wastaus: Ne jotka tapahtuwat ha-
waitsemata ja vastan tahtoa.

16. Kutka ne owat, jotka heikkouden synde-
jä tekewät?

Wastaus: Käändyneet sielut.

17. Minkälaisiset heikkouden synnit ovat?

Wastaus: Kadotuksen ansaitsevaiset, mutta ei kuitengan itse työsä, kadotta-
waiset.

18. Eikö katumattomilla sieluilla ole se luon-
do ja tapa, että he tahtowat pitää kaikki
heidän syndins paljaina heikkouden syn-
deinä?

Wastaus: On.

19. Eikö sentähden ole tarpeellinen, että he
ottawat tarvan peränajatuksen ja Koetter-
lemuksen ala, jos se on niin, kuin he lu-
lewat taikka ei?

Wastaus: On wissihin sangen tar-
peellinen, jos ei he tahdo tulla yankai-
ksisesti petetyri.

20. Mitkä omat, ja mitkä wierat, synnit o-
wat?

Wastaus: Omat synnit ovat ne,
kuin joku itse taikka omas personans
teke; wierat synnit ne, joista hän jolla-
kulla tavalla teke itsens osallisexi.

21. Kuinga ihminen taita itsens muiden syn-
neistä tehdä osallisexi?

Wastaus: Kuin hän taikka läpi sor-
min katso muiden pahuden kans, taikka
ylitsepuhu, wiettele, haukuttele muita
syndiä tekemään, taikka pahalla esimer-
killäns ylllyttä siihen.

Mitä meille edespannan itseksikin käsky?

Wastaus: 1) Mitä paha eli syndiä meidän pitää wältämän, 2) Mitä hywää meidän pitää tekemän.

Ensimmäinen Käsky.

1. Kuinga ensimmäinen käsky kuulu?

Wastaus: Minä Herra olen sinun Jumalas, ei = =

2. Mitä Jumala tässä ensimmäises käskyis kiel-dä?

Wastaus: Epäjumalain palveluren.

3. Kuinga monellainen Epäjumalain palvelus on?

Wast. Rahtalainen julkinen ja salainen.

4. Mitä se julkinen Epäjumalan palvelus on?

Wastaus: Koska Engeleitä, edesmenneitä pyhiä, kiviä ja kandoja palwellaan kunnioitetan, ja aurihuan.

5. Mitä se salainen on?

Wastaus: Koska ei Jumalata niin täydellisest palwella, kuin hän Sanajans on ilmoittanut, taitka koska suurta kunniaa, rikkautta ja iawarata, he-kumata ja hyviä päiwä rakastetan en kuiti Jumalata eli hänen käskyjans, eli kossa joku luotta mui-den ihmisten armoon ja a: uun, eli omaan wiissau-teens ja woimaans.

6. Onko siis se epäjumalan palvelus, kuin emme palwele händä niinkuin hän sanajans ilmoittanut ja meille käskenyt on?

Wastaus: On.

7. Onko sekin epäjumalan palvelus, kuin me rakastamme maailmallisia kappaleita, niinkuin riekautta ja tawarata, hakumata ja hywiä päiviä, enä kuin Jumalata?

Wastaus: On.

8. Mitkä silloin owat meidän epäjumalam?

Wastaus: Ne samat maailmalliset kappaleet, joita me rakastamme enä kuin Jumalata.

9. Mینگätähden se on epäjumalan palvelus?

Wastaus: Sentähden että me silloin osotam luondokappaleille sen rakauden, kuin Jumalan tule meidän saada.

10. Onko myös se epäjumalan palvelus, kuin me uskallam ja luotam omaan wijsauteem ja woimaan, eli muiden ihmisten armoon ja apuun, enä kuin Jumalaan?

Wastaus: On.

11. Mitkä silloin owat meidän epäjumalam?

Wastaus: Ne, joidenga päälle me enä, kuin Jumalan päälle, luotam.

12. Mینگätähden se on epäjumalan palvelus?

Wastaus: Sentähden, että me silloin panem sen uskalluxen itsem taicka muiden ihmisten päälle, kuin meidän Jumalan päälle paneman pitä.

13. Onko sekin epäjumalan palvelus, kuin me pelkäm ihmislä eli maailmata enä kuin Jumalata?

Wastaus: On.

14. Mitkä

14. Mitkä silloin meidän epäjumalam ovat?

Wastaus: Ne, joita me enämmin kuin Jumalata pelkääm.

15. Mingätähden se on epäjumalan palvelus?

Wastaus: Sentähden, että me silloin osotam ihmisille sen pelgon, kuin meidän Jumalalle osottaman pitää.

16. Eikö sekin ole epäjumalan palvelus, kuin ihminen puutoris ja waiwoisans kääntä itsens noitain ja welhoin tygö, ja semmoisten perkeleen orjain tykönä apua etsi?

Wastaus: On yri hirmuinen epäjumalan palvelus.

17. Mitkä silloin ovat meidän epäjumalam?

Wastaus: Perkele ja noibat.

18. Mitä Jumala tässä ensimmäises käästys kääste?

Wastaus: Että me händä ylitse kaickia 1) Pelkääm. 2) Rakastam händä, 3. Hänen ainoan pääalens uskom ja kaicken turwan panemme.

19. Kuinga meidän pitää Jumalata pelkääm?

Wastaus: Niijn että me sydämmejam wihaam, ja itse työsä wältäm kaickia sitä, kuin Jumalan tahtoa ja käästysjä wastan on, ja warom, ettemme händä millän wihoittais.

20. Kuinga monellinen Jumalan pelko on?

Wastaus: Cahtalainen, orjallinen ja lapsellinen.

21. Mitkä se orjallinen Jumalan pelko on?

Wastaus: Kuin ei ihmisellä ole yh-

tän rakautta Jumalan tykö, ja uskallu-
sta hänen päällens, wan paljas pelko ja
kauhistus sydämmes Jumalata wastan.

22. Kenellä se orjallinen pelko on?

Wastaus: Katumattomilla syndisil-
lä, jotka ei vielä ole paatumyreen saacka
synneisäns elänet, ja ästen synnin une-
sta ylösberänneillä sieluilla, joidenga
sydämmis usko Herran Jesuxen päälle ei
vielä ole ylöskäynyt.

23. Eikö se ole oikia Jumalan pelko?

Wastaus: Ei.

24. Mikä se lapsellinen Jumalan pelko on?

Wastaus: Joka sydämmellisellä Ju-
malan rakaudella, ja uskalluxella hänen
päällens sekoitettu on.

25. Mینگä meitä pitää totiseen Jumalan pel-
koon ylöskhoittaman?

Wastaus: Jumalan wihan, wanhur-
skauden ja angaran oikeuden, ynnä Ju-
malan armon ja rakauden kans.

26. Kuingä meidän pitää rakastaman Jumas-
lata?

Wastaus: Niin että me pidäm hä-
nen sydämmesäm hywänä ja suloisna,
mielelläm itse työsi noudatam hänen
tahtoans ja käskyjäns.

27. Mینگä meitä pitää Jumalan rakauteen
ylöskhoittaman?

Wast.

Wastaus: Jumalan! hywyden, rakkauten, armon, suloisuden, ja hänen suuret ja lukemattomat hyvät työt ja armo lupauksens, kuin hän meille tehnyt on.

28. Kuinka meidän pitää uskaldaman ja turvaman Jumalaan?

Wastaus: Nijn ettemme sydämmesäm epäile Jumalan armon ja avun päälle, ja tuskisam hänen tyköns rukoilem ja etsim apua.

29. Pitäkö uskalluxen Jumalan päälle oleman puhtaan kaikesta uskalluxesta luondo kapapalden päälle?

Wastaus: Pitä.

30. Emmäkö kuitengin puutoxis ja tuskisam saa wälifappalden kautta etsiä apua?

Wastaus: Samme luowallisten wälifappalden kautta, mutta ei kuitengon luotta niiden, waan ainoastans Jumalan päälle, joka wälifappalden kautta taita, kuin hän tahto, meitä autta.

31. Mینگä meitä pitää ylöskehottaman uskalluxeen Jumalan päälle?

Wastaus: Jumalan kaikitietäwäisyyden, totuden, kaikiwaldian woiman, hywyden ja hänen armolliset lupauksens.

Toinen Kästy.

B 3

I. Kuinka

1. Kuinga toinen Käsky Kuulu?

Wastaus: Ei sinun pidä turhaan lausumman Herras sinun Jumalas : : :

2. Mitä Jumala tässä toises Käskyä Eieldä?

Wastaus: Hänen Nimens turhaan lausumisen.

3. Kuinga Jumalan Nimi tule turhaan lausuturi?

Wastaus: 1) Kirourilla ja pikaisella Jumalan nimen mainitsemisella. 2) Wannomisella ja warin wannomisella. 3) Noitumisella. 4) Walhella. 5) Petorella.

4. Kuinga Jumalan Nimi tule Kirourilla turhaan lausuturi?

Wastaus: Kuin Jumalan pyhät Nimet kirouris eli sadaturis tulewat mainituri.

5. Owatko Kirouret ja sadaturret mutuingin ja itsesänskin suuret synnit?

Wastaus: Owat julmat ja kauhiat synnit.

6. Kuinga Jumalan Nimi tule pikaisest turhaan mainituri?

Wastaus: Kuin Jumalan ja Herran Jesuren Nimet tulewat lewiämielisest ja ilman nöyrydetä ja hartaudeta mainituri.

7. Kuinga Jumalan Nimi tule wannomisella turhaan lausuturi?

Wastaus: Kuin ihminen niissä asiois,
joissa

joisa se ei ole luwallinen, puheens Jumalan pyhällä Nimellä todeyi wanno.

8. Mitkä wala on luwallinen?

Wastaus: Eafi-wala.

9. Mutta ongo wala kaikis muis jokapäiwäisis ja yhteisis elämäkerran asiois syndinen ja pois fiesty?

Wastaus: On.

10. Ongon semmoisiskin asiois, jotka owat todet, ja itsesäns tarpeelliset, kuin ei meidän lähimmäisem tahdo niistä uskoa?

Wastaus: On.

11. Kuinga Jumalan Nimi tule wäärin wannonimisella turhaan lausuturi?

Wastaus: Kuin yri jumalatoim ihminen Lain ja oikeuden edes, Jumalan pyhällä Nimellä wanno asian kokonans toisin olewan, kuin hän sen tietä olewan.

12. Kuinga Jumalan Nimi turhaan lausutaan noitumisilla?

Wastaus: Kuin Jumalan Sana ja pyhät Nimet tulewat sijnd mainituri.

13. Owatko noitumus ja taikauret muntoingin suuret synnit?

Wastaus: Owat sängen suuret ja hirmuiset synnit.

14. Kuinga Jumalan Nimi tule walhella ja petopella turhaan lausuturi?

Wastaus: Kuin yri tunnotoin ihminen walehtele ja pettä lähimmäisensä, ja

Jumalan pyhällä Nimellä washens ja pe-
tozens todeyi wanno.

15. Onko kaikki tämä Jumalan Nimen tur-
haan lausuminen suuri syndi?

Wastaus: On.

16. Mistä me sen nähdä taidam?

Wastaus: Sijtä, että Jumala juuri
tästä samas toises käskys uhka ei suingan
jättäwäns rangaisemata niistä, jotka
hänen Nimens turhaan lausuwat.

17. Mitä Jumala käske tästä toises käskys?

Wastaus: (Että meidän pitää 1) Sitä kaikkis meidän
hädisäm ja tuskisäm aueem huutaman. 2) Sitä ru-
koileman. 3) Kijttämän sydämmestäm. 4) Kunnioit-
taman suullam ja julkisesti.

18. Kuinga meidän pitää Jumalata aueem
huutaman ja rukoileman?

Wast. 1) Sydämmellisesti. 2) Röy-
rästi. 3) Päällepitäwäisesti. 4) Tytywäi-
sellä sydämmellä hänen tahtoons. 5) Kai-
kis hädis ja tuskisäm.

19. Kuinga meidän pitää händä sydämmesäm
Kijttämän?

Wastaus: Niin että me kannam kii-
tollisia ajaturia hänen hywydestäns ja
hywistä toistäns meidän sydämmisäm.

20. Kuinga meidän pitää händä suullam ja
julkisesti kunnioittaman?

Wastaus: 1) Sydämmen perään aja-
turen kans. 2) Röyrästi. 3) Hartaasti.
4) Alina.

4) Nina. 5) Raikkein hänen hyväin töidensä, ja ristingin edest.

21. Minkä meitä pitää Jumalan Eijtoeen ylöskehoittaman?

Wastaus: Jumalan hywyden ja hänen suuret ja lukemattomat hyvät työt meitä wastan.

Kolmas Käsky.

1. Kuinga Kolmas Käsky kuulu?

Wastaus: Muista että pyhität lepopäivän.

2. Mitä Jumala tässä Kolmannes Käskys Eielä yhteisest?

Wastaus: Pyhä päivän turmeluren.

3. Kuinga pyhä päivä tule turmelluri?

Wastaus: Eöillä, matkustuksilla ja asareilla, kunnestävät Jumalan palveluren.

4. Millä pyhä päivä vielä tule turmelluri?

Wastaus: Raikella muulla sopimattomalla eli syndisellä edesottamisella.

5. Ovatko ylönvaldinen Eylänjuoru, hyppy, Eokouret, Kortispeli, ja juopumuden harjoitus semmoiset sopimattomat edesottamiset pyhä päivinä, joilla se tule turmelluri?

Wastaus: Ovat.

6. Eikö armon aika tule semmoisilla edesottamisilla wärinkäytetyri ja hukaturi?

Wastaus: Tulee.

7. Eikö ne monda kerta anna moneen muhungen jumalattomuteen tilaa?

Wastaus: Andawat.

8. Mینگätähden Sabbathi juopumudella tule turmelluri?

Wastaus: Sentähden että juopumus, niin kuin aina muulloin, niin myös erinomattain pyhä päivinä on yri julma ja hirmuinen syndi.

9. Onko se alkku ja lähde muhungen jumalattomuteen?

Wastaus: On, niinkuin muulloin, niin myös erinomattain pyhä-päivinä.

10. Tekevätkö netkin tämän synnin, jotka pyhä päivinä andawat tilan juopumuteen?

Wastaus: Ne, jotka pyhä päivinäkin pitävät wijna ja juoma krouweja, ja sillä andawat tilan juopumuteen, ja muuhun jumalattomaan menoon, turmelewat sillä julmasti Herran Sabbathin; ovat myös siinä siwus heidän lähimmäsens sekä sielun että ruumin murhamiehet.

11. Mitä Jumala tässä käskys erinomaisest pois kiellä?

Wastaus: 1) Jumalan Sanan ylönsäntseen. 2) Pyhäin Sakramentein hyljämisen. 3) Töttelemattomuden ja pahennuren opettaita vastaan.

12. Mitä Jumala sitä vastaan käski tässä Kolmannes käskys yhteisest?

Wast.

Wastaus: Sabbathin pyhittämisen.

13. Mitä erinomaisest?

Wastaus: Että me Jumalan Sanan 1) Pidäm pyhänä. 2) Mielelläm sitä kuulem, ja 3) Opim.

14. Kuinga meidän pitä Jumalan Sanan pitämän pyhänä?

Wastaus: Nijn että meillä sijtä owat pyhät ajaturet, pyhät puheet, ja ahkeroitsem pyhästi senjälken elää.

15. Kuinga meidän pitä Jumalan Sanaa kuuleman?

Wastaus: Mielelläm. Ei haluttomalla ja wastahakoisella, ei kolkolla, ei kylmällä, wan mieluisella ja hartaalla sydämmellä.

16. Onko sijnä kyllä, että me ainoastans Kirkos kuulem Jumalan Sanaa?

Wastaus: Ei, waan meidän pitä sitä kotonammakin tutkisteleman.

17. Taitako se, joka ei kotonanskin ahkerasti lue ja tutkistele Jumalan Sanaa, ikänän tulla tarpeelliseen tietoon autuden asiois.

Wastaus: Ei.

18. Kuinga meidän pitä Jumalan Sanaa oppiman?

Wastaus: Nijn että me sitä opim tietämään ja ymmärtämään, kuinga meidän pitä elämän, ja autuaxi tuleman.

Neljän Käsky.

1. Kuinka neljän Käsky kuulu?

Wastaus: Runnoita sinun Isäsi

2. Mitä tässä neljän Käskyssä ymmärretään
niillä sanoilla Isä ja Miti?

Wastaus: 1) Luonnolliset vanhimmat. 2) Eilat, Appi ja Anoppi, isä ja äiti puoli. 3) Esimiespersonat. 4) Opettajat, 5) Holhoajat ja edeswastajat. 6) Tytöt ja Emännät. 7) Vanhat ja ijälliset.

3. Mitä Jumala kieltää tässä neljän Käskyssä?

Wastaus: Ettemme näitä ennen nimitettyjä vanhemmitam sanoilla, käytöksillä ja töillä wihoita, emmäs sydämesäm ja ajatusisam ylenkatso.

4. Kuinka vanhemmat tulewat sanoilla ja käytöksillä wihoitetuksi?

Wastaus: Kuin lapset ylönkatsoisilla, ylpeillä ja häpemättömillä sanoilla ja käytöksillä myöspuhuttelewat ja kohtelewat heidän vanhemmitans.

5. Kuinka töillä?

Wastaus: Kuin lapset tekewät vanhemmitans tahtoa ja Käskyjä vastaan, ja pitawät pahaa, itsewaldaista ja jumalatoinda elämäkertä edesans.

6. Kuinka vanhemmat tulewat sydämesäm ja ajatusis ylönkatsoetuksi?

Wastaus: Kuin lapset kandaawat halpoja

(29)
poja, huonoja ja ylönkatsovaisia ajas-
turia heistä heidän sydämmisensä.

7. Eikö lapset saa sittengän vanhembians y-
lönkatsoa, waikka he owat köyhät, hal-
wat, heikot ja huonot, taikka elävät ja
käyttävät itsensä pahoin?

Wastaus: Ei.

8. Mitä Jumala käski neljännes käsky?

Wastaus: 1) Että me pidäm heitä kunnias. 2)
Palwelem heitä. 3) Olemme heille kuuliaiset. 4)
Rakastamme heitä, ja 5) Pidäm heitä meidän sil-
män edes.

9. Pitäkö lasten sanoilla ja käytöillä kunnis-
oittaman vanhembians?

Wastaus: Pitää.

10. Kuinga sanoilla ja käytöillä?

Wastaus: Nijn että he nöyrästi rygös-
pubuttelewat heitä, owat ääneti, kuin
he tulewat heidän nuhdelluxi, ja kysywät
kaikeis asiois heidän tahrons perään.

11. Kuinga itse työsä?

Wastaus: Nijn ettei lapset pyhä hal-
lita ja waldaa pitä vanhembians ylitse,
waan owat heille kaikeis asiois nöyrät ja
alimmat.

12. Kuinga lasten pitä vanhembians palwe-
leman?

Wastaus: Nijn että he holhowat ja
auttawat heitä, kuin he joutuwat wan-
hoixi, heikoixi, huonoixi eli köyhyxi, ja

106

tartwitsewat lastens apua ja holhomista.

13. Kuinga lasten pitä oleman vanhemmil-
lens kuuliaiset?

Wastaus: Nijn että he halullisella ja
mieluisella sydämmellä kaikis kunnialli-
sis ja Christillisis asiois wältäwät sitä,
kuin vanhembain tahtoa ja käskyjä wa-
stan on, ja tekewät sitä, kuin he tahto-
wat ja heille käskewät.

14. Pitäkö lasten sekä sydämmellä, että sa-
noilla, käytöillä ja töillä osottaman ra-
kouden vanhembians vastaan?

Wastaus: Pitää.

15. Mingätähden?

Wastaus: Paitsi muuta sentähden,
että vanhemmat ovat heistä paljon wai-
wa nähneet, ja heille paljon hywää teh-
neet.

16. Kuinga lasten pitä vanhembans silmäns
edes pitämän?

Wastaus: Nijn että he sydämmesäns
pitäwät heitä suures kunnias ja armos.
Lutherus: magnificere.

17. Pitäkö myös vanhembain welwollisu-
dens lapsians vastaan osottaman, jos he
tahtowat lapsildans jällens saada sen, kuin
he owat welkapääät tekemään?

Wastaus: Pitää wältämättömästi.

18. Mitä vanhembain welwollisuus on?

Wastaus: 1) Että he heitä Christillis-
sest

sest ylöskaswattawat. 2) Murhen pitää wät heidän edestulostans mailmas. 3) Käywät heidän edelläns hywällä esimerkillä.

19. Mutta kuin ei wanhemmat ylöskaswata lapsians Christillisest, waan andawat heidän itse walloin jumalattomudes ylöskaswaa, mingä kaldaisia lapsia niistä tulee?

Wastaus: Useingin pahoja ja jumalattomia.

20. Kuin wanhemmat vielä päälliseri itsekin eläwät pahoin ja jumalattomast, mitä se lasten tykönä vaikutta?

Wastaus: Useingin sen, että he tulewat samallaisixi jumalattomixi, kuin wanhemmatkin owat.

21. Mitä Jumala lupa jumaliksille lapsille?

Wastaus: Menestyren ja pitkän iänt maan päällä, kuin hän sen näke heille hywän ja hyödyllisen olewan.

22. Millä hän uhka jumalattomia lapsia?

Wastaus: Onnettomudella ja ajattomalla kuolemalla.

Wijdes Käsky.

1. Kuinga wijdes Käsky kuulu?

Wastaus: Ei sinun pitää tappaman.

2. Mitä Jumala Fieldä wijdennes Kästys:

Wastaus: Tapon.

3. Minä

3. Minkä tapon?

Wastaus: Ei laillisen, koska Esival-
lan. personat pahantekijöitä rangaisewat,
waan laittoman.

4. Kuinga laitton tappo tapahtu?

Wastaus: 1) Wihalla, wainolla ja kiiwaurella.
2) Ulkonaisilla wihaisilla käytorilla. 3) Kielellä, ja
4) Itse työllä ja se monella muoto.

5. Tuleko siis paljas sydämen wiha, waino
ja kiiwaus, ja wihan kiiwaus sanat ja
käytöretkin tapori lueturi?

Wastaus: Tulewat.

6. Kuinga tappo itse työsä tapahtu?

Wastaus: Monella muoto; ja tapah-
tu taikka koha, taikka wähitellen ja a-
jan päälle.

7. Kuinga tappo itse työsä wähitellen tapahtu?

Wastaus: Kuin joku lähimmäisensä
terwenden wäkiwaldaisest turmele, niin
että hän sen kautta mene ennen aikojansa
hautaan.

8. Tekewätkö myös semmoiset Nitit, jotka
huolettomasti makawat ja tukahuttawat
lapsens, tämän tapon?

Wastaus: Tekewät tähdellisesti.

9. Kielläkö Jumala, ettei meidän pidä lähim-
mäistäm sielungan puolesta tappaman?

Wastaus: Kiellä.

10. Kuinga ihminen taita lähimmäisensä sie-
lun puolesta tappa?

Wast.

Wastaus: Kuin hän taicka ylitsepuhu, wiettele ja haukuttele, taicka pahalla esimerkilläns yllyttä lähimmäisensä jumalattomaan elämäfertaan, ja sen kautta saatta hänen helwettihin ja ijankaikkeeseen kuolemaan.

11. Kielläkö Jumala tässä käsky, ettei ihmisen pidä händä itsiänsän sielun ja ruu-min puolesta murhaman?

Wastaus: Kiellä.

12. Kuinga ihminen taita itsens sielun puolesta tappa?

Wastaus: Kuin hän elä ehdollisis synneis ja sen kautta saatta itsensä ijan-kaikkiseen kuolemaan.

13. Kuinga se tapattu, Kuin hän wähitellen ja ajan päälle itsens ruumin puolesta tappaa?

Wastaus: Kuin hän pitää ylönpaldfsta mailman muresta; elä juopumudes; haureudes; wihan kiukus; eli suhdattomas työn ahneudes.

14. Mitä Jumala käste wijdennes käsky?

Wastaus: 1) Että meidän pitää lähimmäistäm auttaman hänen hädäsäns. 2) Holhoman händä.

15. Millä meidän pitää händä hänen hädäsäns auttaman?

Wast. Laupiuden töillä, niijn myös ostawällisyhdellä sanois ja käntöyis.

16. Kuinga meidän pitää lähimmäistäm holhoman?

man?

E

Wast.

Wastaus: Taieka esirukouvilla, taieka edeswastamisella, taieka neuwomisella.

Kuudes Käsky.

1. Kuinga Kuudes Käsky Kuulu?

Wast. Ei sinun pidä huorin tekemän.

2. Mitä Jumala täsä Kuudennes Käsky Kieldä?

Wastaus: Huoruden.

3. Mitä huorudella täsä ymmärretään?

Wastaus: 1) Häpiälliset ajaturet, 2) Häpiälliset puheet, 3) Häpiälliset käytöret, ja 4) Häpiälliset työt.

4. Tulewatko siis häpiälliset ajaturet, puheet ja käytöretkin sildä pyhaldä Jumalalda huorudey lueturi?

Wastaus: Tulewat.

5. Kieldäkö Jumala täsä kaiken sengin, kuin tilan ja ylltyren haurenteen anda taita, niinkuin laiskuden, hekumallisen elämän ja irstaisen kanssa käymisen?

Wastaus: Kieldä.

6. Mitä Jumala Käske Kuudennes Käsky?

Wastaus: Pitämään 1) Puhdasta elämäkerta (sällisestä sydämmes ja ajaturis). 2) Kunniallista elämätä sanoilla ja töillä; erinomaisesti 3) Että itsekukin awiopuolisotans rakasta ja kunniasa pitää.

7. Pitäkö siis meidän oleman puhtaat ja kunnialliset ajaturis, puheis ja käytöris, niinkuin hywin kuin itse työsäkin?

Wastaus: Pitää.

8. Tahतोko se pyhä Jumala, että meidän myös

myös niitä Christillisiä aivoja, joidenka kautta puhtaus tule woimas pidetyri viittä harjoittaman?

Wastaus: Tahdo.

9. Mitkä ne ovat?

Wastaus: 1) Että me aina pidäm Jumalan pnyhyden ja kaikinäkewäisyyden muistosam. 2) Hartaasti rukoilem Jumalata, että hän andais meille puhtaudehengen. 3) Pidäm raitista elämäkerta. 4) Olem wirjät kutsumisem toisä.

10. Mitä Jumala erinomaisest tässä käskyssä?

Wastaus: Että itse kullin awiopuolisotans rakastaa ja kunnias pitä.

11. Kuinga awiopuolisain pitä keskenäns rakastades elämän?

Wastaus: Niin että he molemmin puolin wältäwät wiha, sopimattomutta, riista, ja kaikia sitä, kullin siihen tiian andaitaita, ja sitä wastan eläwät suostos, yri mielisydes ja rauhas keskenäns.

12. Pitäkö heidän myös kaikkis ajatuksis, puheis, käytöksis ja toisä, kunnian toisillens osottaman?

Wastaus: Pitää.

Seitsemäs Käsky.

Kuinga seitsemäs käsky kuulu?

Wastaus: Ei sinun pidä warastaman.

2. Mitä Jumala tässä Eäskys Fieldä yhteisest?

Wastaus: Kaiken warkauden sekä laislaisen että julksisen.

3. Mitä salaisella warkaudella ymmärretään?

Wastaus: Kaikki se warkaus, joka tapahtu niin salaisella tavalla, ettei asianomaiset taida sitä warastettua kaiwata, niinkuin on koro-warkaus, Esimiestens ja Kruunun-warkaus.

4. Tekevätkö netkin warkauden, jotka wiettesewät, haukuttelewat ja yllättäwät, muita warastamaan, eli vastaanottawat ja Eäskewät warastetun kalun?

Wastaus: Yhtä kuin ne, jotka warastawat.

5. Mitä Jumala tässä Eäskys erityisest pois Fieldä?

Wastaus: Kaiken wäärysten ja petosten, ettemme meidän lähimmäisem raha taicka tawarata, petollisella kalulla, wäärällä kaupalla, wieckaudella, haukurella eli salamisella meidän ygom jaartamast.

6. Kieldäkö Jumala tässä Kaiken sekä wähemmän että suuremman wäärysten ja petosten?

Wastaus: Kieldä.

7. Kieldäkö hän myös, ettei meidän pidä Eänellengän, ei halwemmille eikä Korkeemmille, eikä wihamiehillemmekän petosta ja wäärystä tekemän?

Wastaus: Kieldä.

8. Pitäkö sen, joka lähimmäiseldäns on warlain eli wäärystellä jotakin poisottam?

sen wäldämättömästi takaisin andaman,
jos hän tahto syndins ander saada?

Wastaus: Pitää.

9. Mitä Jumala tässä seitsemännes kästys
käste?

Wastaus: 1) Että me anttaisim meidän lähim-
mäistäm woiman jälken. 2) Holhoisim händä neu-
wolla ja toimiturella, että hänen elaturens tulis end-
tyri, ja 3) Suojelisim ja warjelisim hänen omai-
suttans.

Kahdeksas Kästy.

1. Kuinga Kahdeksas Kästy kuulu?

Wastaus: Ei sinun pidä wäärä to-
distusta , , , ,

2. Mitä Jumala tässä kästys kieldä yhteisest?

Wastaus: Kaiken walhen.

3. Mitä erityisest?

Wastaus: 1) Walehtelemast meidän lähimmäisem
päälle (lain ja oikenden edes) eli wäärin händä
wastaan todistamast. 2) Pettämast händä. 3) Pa-
nettelemast, taikka 4) Saattamast pahaa sanomata
hänen päällens.

4. Kuinga ne, joidenga päälle kannetan, tai-
tawat wäärä todistusta kanda?

Wastaus: Kuin he wastaan omaatun-
doans kieldäwät sen, johonga he owat
wikapää, eli wielä päällisef tekewäs
wäärän puhdistus walan.

5. Kuinga todistajat?

Wastaus: Kuin he taieka ei sano selkiäst ulos totuutta, taieka puhuvat asian kokonans toisin kuin he sen tietävät olewan, eli vielä päällisex tekewät wäärän todistus-walan.

6. Tekewätkö netkiä tämän synnin, jotka Kirkon oikeudes wäärä todistusta kandawat?

Wastaus: Tekewät.

7. Kieldätkö Jumala, ettei meidän pidä parnetteleman meidän lähimmäistäm, eikä parha sanomata hänen päällens saattaman?

Wastaus: Kieldä.

8. Emmätkö saa panetella ja pahaan sanomaan händä saatta, enämmin kahden kesken, kuin usiambain läsnä olles, ja emmätkö fetään?

Wastaus: Emmä.

9. Joka lähimmäisens pahuden ilmoitta nijlle, joidenga händä tule neuwoa ja ojenda, ongo se pahan sanoman saattaja?

Wastaus: Ei, waan hän teke palio enämmin rackauden työn händä vastaan.

10. Mitä Jumala kärke täsä kahdepannes karkys?

Wastaus: 1) Wastaman meidän lähimmäisem edestä. 2) Hyvin hänestä puhuman ja ajatteleman. 3) Kaieki asiat parahin päin käändämän.

Yhderäs Käsky.

1. Kuinga yhderäs Käsky kuulu?

Wastaus: Ei sinun pidä pyytämän :

2. Mitä

2. Mitä Jumala yhdeksännes käskys kieldä yhteisest?

Wastaus: Kaikki pahat himot ja halut.

3. Mitkä ne pahat ja syndiset halut owat?

Wastaus: Kuin me taikka himoitsen niitä, jotka Jumalan raktoa ja käskyjä vastaan owat, taikka niitä, jotka itsesäns luvalliset owat, liari eli ylitse määrän halajam.

4. Mitä katumattomain sieluin tykönä tapahtu, sitten kuin syndiset himot owat heidän sydämmesäns ylösyttyneet?

Wastaus: Wapa ehtoinen ja täydellinen suostumus niihin, ja aikomus että niitä itse työlä täyttää ja ulosharjoittaa.

5. Mitä Jumalan lasten tykönä?

Wastaus: Wiha, kauhistus ja sota niitä vastaan.

6. Mitä Jumala tässä kieldä erityisest?

Wastaus: Kaikkinaisen himon meidän lähimmäisem omaisuuden tykö waldaines ja kiihdiäs kalus, nimittäin, josa ei hänge ole, ettei se jollain oikeuden muodolla meidän alam tulis.

7. Kieldäkö hän, ettei meidän pidä oikeuden muodon ja Lain warjongan alla sitä himoitseman?

Wastaus: Kieldä yhtä hywin, kuin himon sen perään julkisella wdärydellä.

8. Mitä Jumala käske yhdeksännes käskys?

Wastaus: Olemaan meidän lähimmäisellem awuliset, että hän sais omans rauhas pitää, ja ilma wahirgota ja estettä nautita.

Kymmenes Käsky.

1. Kuinka Kymmenes Käsky kuuluu?

Wastaus: Ei sinun pidä himoitseman
sinun

2. Mitä Jumala kieldä Kymmenennes Käskys
yhteisest?

Wastaus: Kaiken meidän kanssam
syntyneen pahan himon eli perisyynnin
yhteisest.

3. Mitä erityisest?

Wastaus: Kaikkinaisen kanssa synty-
neen himon meidän lähimmäisem omaisu-
den tykö josa hengi on, niinkuin hänen
Emändäns, palkollistens ja juhtains pe-
rään.

4. Kieldäkö hän sillä samalla myös, ettei mei-
dän pidä itse työsäkän niistä hänelä wes-
tämän ja haukutteleman pois?

Wastaus: Kieldä.

5. Mitä Jumala tässä Kymmenennes Käskys
käskä?

Wastaus: 1) Että me hillitsisim pahan himon,
ja roudattaisim 2) Sydämmen puhtautta, niink
myös neuwolla ja toimituksella auttaisim, että mei-
dän lähimmäisem Emändä, palkolliset ja juhdat olisit
alallans ja tekisit, mitä he owat welkapääät.

6. Kuinka meidän pitää tämän pahan himon
eli perisyynnin hillitseman?

Wastaus: Niink ettemme anna sen saas
De

Da nlikättä ja walda, ja hallita meidän tykönmä ja ulospuhjeta tekösyndein.

7. Eikö siinä ole kyllä, että me ulkonaisis me-
nois eläm hywin ja funnialifesti, pitäkö
meidän sydämmengin puhtautta noudata
taman?

Wastaus: Pitää.

8. Mutta jos emme ole sydämmestäm puhtaat
eli jumalliset, waan ainoastans ulkonaisis
menoisam funniallisset, eikö se ole totinen
pyhyys ja jumalisuus?

Wastaus: Ei, waan paljas ilkiä ulko-
kullaisuus.

Jumalan Kymmenen Kästy sa- nain Päätös.

1. Kuinga Jumala tahto tehdä sekä niille,
jotka hänen kästyns ylitsekäywät, että
niille, jotka hänen kästyns pitäwät?

Wastaus: Tottelemattomat tahto hän rangaista,
ja kuuliaiset hywästi suuata, niinkuin hän itse sano:
Minä Herra suun Jumalas

2. Kutka ne owat, jotka rangaisturi tulewat?

Wastaus: Jotka hänen kästyns riekoo-
wat ja ylitsekäywät.

3. Tulewatko lapsetkin heidän jumalattomains
wanhembains tähden rangaisturi?

Wastaus: Tulewat.

Kutka lapset?

Wastaus: Ei jumalliset, waan jumalato-

romat, jotka heidän Esiwanhembains asseleit ja esimerkia jumalattomudes seuraavat.

5. Kuinga he tulewat rangaisturi?

Wastaus: Hengellisesti ja rumillisesti, ajallisesti ja ijankaickisesti.

6. Kutka ne owat, jotka tulewat hywasti siunaturi?

Wastaus: Ne kuuliaiset, jotka Jumalan kassyt pitawdt; jotka waltawdt pahaa, ja tekewdt hywaa.

7. Tulewatko lapsetkin heidan jumallisten wanhembains tahden siunaturi?

Wastaus: Tulewat.

8. Mitilla ne kuuliaiset tulewat hywasti siunaturi?

Wast. Armolla ja kaikella hywalla.

9. Kuinga?

Wastaus: Hengellisesti ja rumillisesti, ajallisesti ja ijankaickisesti.

10. Mitka ne walikappalet owat, kuin me tarwissem totiseen jumallisuden harjoitukseen?

Wastaus: 1) Jumalan Sanan wirja kuulo ja tutkistelemus. 2) Harras rukous. 3) Kasteen liiton ahkera mielen johdatus ja uudistus. 4) Tokapainainen sota synidia vastaan.

Toinen Paafappale.

I. Mi.

1. Mitä se toinen Pääkappale Catechismuksessa on?

Wastaus: Uskon Tunnustus.

2. Minkätähden seura nyt Uskosta Kohta jälken Lain?

Wastaus: Niinkuin Laki opetta meitä tundemaan syndimme, niin opetta Ewangeliumi meitä, kuinga meidän pitä tuleman pelasteturi synnistäm, joka Ewangeliumi edespannaan uskon kappaleisa.

3. Mitä meille uskon kappaleis edespannaan?

Wastaus: Ewangeliumi.

4. Mitä Ewangeliumilla ymmärretään?

Wastaus: Se suloinen oppi, että me uskon kautta Herran Jesuren päälle saam syndein anderandamuren, wanhurstauden, Jumalan armon, ja iankaikisen autuden.

5. Minkäkaldainen Ewangeliumin sana on?

Wastaus: Lain ja Ewangeliumin sanan välillä on suuri eroitus, osittain itse asiain suhteen kuin ne opettawat, osittain lupausien, osittain vaikutusten suhteen.

6. Mitä opetta Laki, mitä Ewangeliumi?

Wastaus: Laki opetta, mitä meidän pitää jättämän ja tekemän; Ewangeliumi, mitä meidän pitää uskoman.

7. Mitä lupa Laki, mitä Ewangeliumi?

Wastaus: Laki lupaa meille taiwaan waldakunnan ja autuden sillä ehdolla, jos me itse omilla töillääm Jumalan Lain tähtäm;

käytäm; Ewangeliumi ilman meidän ansioitam sillä ehdolla, jos me uskom Herran Jesuren päälle.

8. Mitä vaikutta Laki?

Wastaus: Laki julista meille synnin, Jumalan wihan, helwetin, fuoleman ja kadotuksen, ja sillä vaikutta meidän tykösnäm murhellisen ja surullisen sydämmen, lewottoman ja rauhattoman omantunnon, peloon, kauhistuksen ja epäilyret.

9. Mitä vaikutta Ewangeliumi?

Wastaus: Mlössyttytä uskon, lohduksa, wirtwotta murhellisia syndisiä, Jumalan armolla, syndein andexandamurella ja ijankaikkisella autudella.

10. Kuinga monda Uskon Kappaletta on?

Wastaus: Niitä on kolme pääkappaletta Ensimmäinen Isäst Jumalast ja luomisesta; toinen Jumalan Pojast ja lunastuksesta; Kolmas Pyhäst Hengest ja pyhittämisest.

Ensimmäinen Uskon Kappale.

1. Mitä ensimmäises Uskon Kappalees puhutaanz?

Wastaus: Isästä Jumalast ja luomisest.

2. Kuinga ensimmäinen uskon Kappale kuuluz?

Wastaus: Minä uskon Jumalan päälle, Isän . . .

3. Mitä meille täsä ensimmäises uskon Kappalees edespannaan?

Wast.

Wastaus: 1) Isän Jumalan hywät työt. 2) En näihin hywihin töihin. 3) Meidän kytollisudem niiden edestä.

4. Kutka ne Isän Jumalan hywät työt ovat?

Wastaus: 1) Luominen. 2) Ylöspitäminen. 3) Edeskatseminen. 4) Suojelus.

5. Mitä se ensimmäinen Isän Jumalan hywä työ on?

Wastaus: Luominen.

1. Mitä Jumala luonut on?

Wastaus: Taiwaan ja maan ja kaikki kappaleet kuin niissä ovat, sekä näkymättömät että näkymäiset.

2. Mistä Jumala taiwaan ja maan luonut on?

Wastaus: Tyhjästä.

3. Kuinka monena päivänä?

Wastaus: Kuutena.

4. Mingäkaldaisiksi luondo kappaleet ovat tulleet luoduiksi?

Wastaus: Kaikki sängen hywiksi.

5. Kutka ne parahat ja etuisimmat kaikki luondokappaleista ovat?

Wastaus: Engelit ja ihmiset.

Engeleistä yhteisest.

1. Mitkä Engelit ovat olemisensä puolesta?

Wastaus: Hengelliset olemiset.

2. Mingäkaldaisiksi Jumala Engelit luonut on?

Wast.

Wastaus: 1) Wiisaiiri. 2) Pyhiri. 3) Wäkewiri ja woimalliri. 4) Suolemat-
tomiri.

3. Wieläkö kaicki Engelit nyt owat senkaldai-
set?

Wastaus: Ei, waan toiset heistä owat
kansaluodusta pyhydestäns poislangen-
neet, toiset iinä seisowaiset olleet.

4. Kuinga monellaiset siis Engelit nyt owat?

Wastaus: Kahtalaiset, pahat ja hy-
vät.

Pahoista Engeleistä eli Perke- leistä.

1. Kutka ne pahat Engelit eli perkeleet owat?

Wastaus: Ne jotka kansaluodusta py-
hydestäns wapaehdoisesti syndihin langen-
neet owat.

2. Mihinä syndihin he langenneet owat?

Wastaus: Ilpenteen ja funnian pyhy-
söön.

3. Minkäkaldaiset he nyt owat ymmärryksen
puolest?

Wastaus: Wiekoat ja kawalat.

Minkäkaldaiset tahtons puolesta?

Wastaus: Sangen pahat, ettei he
rahdoekan, eikä taidoekan muuta kuin
pahutta tehdä.

5. Minkäkaldaiset woimens puolesta?

Wast.

Wastaus: Wäkewät ja woimalliset
kuin Jumala heille wallan falli.

6. Minkälaiset paljoudens puolesta?

Wast. Uloksanomattomasti paljon.

7. Mitkä heidän työns ja tekons owat Jumalan suhteen?

Wastaus: Estää hänen tahtoans ja kunniatans ajallisest ja ijankaickisest.

8. Mitkä ihmisten suhteen?

Wastaus: Estää heidän ajallista ja ijankaickista autuuttans, ja estää heidän se^ä, ajallista että ijankaickista kadotustans.

Pyhistä Jumalan Engeleistä.

1. Kukka ne pyhät Jumalan Engelit owat—

Wastaus: Ne jotka kanssaluodus pyhydesäns seisowaiset olleet owat.

2. Mitkä heidän työns ja toimituksens owat Jumalan suhteen?

Wastaus: Häändä kisttä ja ylistä, hä^{än} tahtoans ja käskyjäns toimitta, ja edesautta hänen Nimens kunnjata.

Mitkä heidän toimituksens owat ihmisten suhteen?

Wastaus: Wariella heitä kaikesta, se^ä ajallisesta että ijankaickisesta onnetto^{udesta} ja edesautta heidän se^ä ajallista ja ijankaickista autuuttans.

Ihmisistä.

Ihmistä.

Kutka ne toiset, parahat ja etuisimmat luondokappalet owat?

Wastaus: Ihmiset.

Kutka ne ensimmäiset ihmiset owat, kuin Jumala alusa luonut on?

Wastaus: Yri mies ja waimo, Noam ja Awa.

1. Mingäkaldaisi hån heidän luonut on?

Wastaus: Hänen kumans jälkeen.

2. Mitä Jumalan kumalla ymmärretään?

Wastaus: Yhdenkaldaisuus Jumalan kanssa.

3. Missä astois he olit Jumalan kumat, eli yhdenkaldaiset Jumalan kanssa?

Wastaus: 1) Wiisaudes. 2) Pyhydes. 3) Kuolemattomuudes. 4) Wallas ja woimas luondo kappalden ylitse.

4. Ongo meille nyt enää tätä Jumalan kumas?

Wastaus: Ei.

Mingäkaldaiset me siis nyt olem?

Wastaus: Luonnostam kokonans ja yhdastans toisellaiset kuin Jumala on: engelisesti sofiat, pahat ja jumalattomat, kuolemaisat, woimattomat, heikot ja huonot.

5. Mutta tuleko se ikänans enää meissä uudisteturi ja ylösraketuri?

Wastaus: Tulee Jumalan lasten tykö-

nä, ensist tässä elämäs puolittraint, ja siten tämän elämän jälken taiwaas täydellisesti.

1. Mikä se toinen Isän Jumalan hywä työ on?

Wastaus: Ylöspitäminen.

2. Missä hän meitä ylöspitä?

Wastaus: Meidän wäesäm ja woimassam, hengesäm ja elämäsäm.

3. Millä tavalla?

Wastaus: 1) Meidän wirendem ja ahkerudem kautta, luwallisis ja Christillisis wirkam töis ja toimituris. 2) Meidän määrättyyn loppuun saacta.

1. Mikä se kolmas Isän Jumala hywä työ on?

Wastaus: Edeskatsomus.

2. Millä hän meitä edeskatsoo?

Wastaus: Kaikilla meidän tarpeillam.

3. Kuinga hän sen tekee?

Wastaus: 1) Toisinans vähemmäs, toisinans runsammäs mitäs. 2) Enimmiten yhteisellä, mutta toisinans myös jollakulla imbellisellä tavalla.

1. Mikä se neljäs Isän Jumalan hywä työ on?

D

Wast.

Wastaus: Suojelus ja warjelus.

2. Missä tämä suojelus ja warjelus seisoo?

Wastaus: Siinä, että hän kaikki wahingot ja onnettomudet meidän päälldäm estä ja torjuu.

3. Mutta kuinga ja millä tavalla?

Wastaus: Niin että hän kuitengin toisinaan anda ja salli meille onnettomuutta ja wahingota tapahtua.

4. Minkätähden hän anda sen tapahtua jumalattomille?

Wastaus: 1) Syndein rangaistukseksi, 2) Parannukseksi.

5. Mitä warten jumalisille?

Wastaus: Koettelemukseksi ja harjoitukseksi uskos ja jumalisuudeksi.

6. Mitä meille tässä ensimmäises uskon kappalees edespannan toiseksi?

Wast. Sy näihin hywihin töihin.

7. Onko meidän ansiom sy näihin hywihin töihin?

Wastaus: Ei.

8. Mitästä niihin on sy?

Wastaus: Jumalan sula armo ja Isällinen hywyys.

9. Mitä tässä ensimmäises uskon kappalees edespannaan Kolmanneksi?

Wastaus: Meidän kintollisuuden näiden hywain töiden edestä.

10. Kuinga

10. Kuinga meidän pitää näiden hywain töiden edestä oleman hänelle kiihtolliset?

Wastaus: Että me sentähden händä 1) Kiihtäm. 2) Ylistäm. 3) Kuuliaisit olemme, ja 4) Palwellem viikialla ja toinellisella Jumalan palveluxella.

Toinen Uskon Kappale.

1. Mistä toises uskon kappalees puhutan?

Wastaus: Jumalan Pojast ja Lusenasturest.

2. Kuinga toinen uskon kappale kuulu?

Wast. Minä uskon Jesuren Christuren päälle, hänen

3. Mitä meille täsä toises uskon kappalees edespannaan?

Wastaus: 1) Christuren Nimeist. 2) Personast, 3) Hywistä töistä, 4) Mitä warten hän on meitä lunastanut.

4. Mitä siis täsä toises uskon kappalees edespannaan ensist?

Wastaus: Christuren Nimeist.

5. Mitkä hänen Nimens owat?

Wastaus: Jesus Christus meidän Herram.

6. Mitä täsä toises uskon kappalees edespannaan toisexi?

Wastaus: Christuren Personast.

7. Kuinga monda luondoa Christuren Personas on?

Wastaus: Kari: Jumaluden ja ihmisen luondo.

8. Mitä Jumaluden luonnolla ymmärretään?

Wastaus: Jumalan Pojan Jumalallinen oleminen.

9. Kenellä hänellä on Jumaluden luondo?

Wastaus: Taitvaalliselta IsäldänSyndymisen kautta yankaitisudes.

10. Mitä ihmisen luonnolla ymmärretään?

Wastaus: Ihmisen sielu ja ruumis.

11. Kenestä ja kuinga meidän wapahitajam on saanut ihmisen luonnon?

Wastaus: Neitsestä Mariasta, niin että hän on synnyt ja syndynyt hänestä, ylönluonnollisella tavalla, Pyhän Hengen waikuturen kautta, ja ilman synnitä.

12. Kuinga monda Persona Christures on?

Wastaus: Kri, songa molemmat luonnot yhteen tekewät.

13. Kuinga jumaluden ja ihmisen luondo owat tulleet yhdeksi personaxi?

Wastaus: Yhdytyren kautta toistens kanssa jtkämisen hetkellä Neitsen Marian kohdus.

14. Ningäkaldainen Persona Christus on?

Wastaus: Yhtä aikaa sekä totinen Jumala, että totinen ihminen.

15. Pitikö meidän Wapahitajam wältämättömästi olemam molemmat, sekä totisen ihmisen, että totisen Jumalan? **Wast.**

Wastaus: Piti.

16. Mingätähden hänen piti oleman totisen Jumalan?

Wastaus: Että hän olis woinut meitä wapahta ja autuixi tehdä.

17. Mingätähden totisen ihmisen?

Wastaus: Että hän olis tainnut meitä piñhällans ja kuolemässans wapahta ja pyhällä elämälläns Jumalan Lain täyt-
tä ja sillä meille autuden ansaita.

18. Mitä täsä toises uskon kappalees edespan-
naan kolmanneri?

Wastaus: Christuren hywistä töistä.

19. Mitkä ne Christuren hywät työt owat?

Wastaus: 1) Että hän on meitä pe-
lastanut kaikista synneistä. 2) Päästänyt
ja wapahtanut kuolemasta.

20. Millä hän on meitä synneistä pelastanut?

Wastaus: Sillä, että hän on ne ot-
tanut ja pannut itse päällens, jonga
kautta me olem wiattomat ja wapaat syn-
neistäm, kuin me uskom hänen päällens.

21. Onko hän myös synnin wallasta meitä
wapahtanut?

Wastaus: On.

22. Millä?

Wastaus: Sillä, että hän on toimie-
tanut meille Pyhän Hengen woiman,
jolla me toidam synneistä poislaata, ja
niitä wältä.

23. Millä hän on meitä kuolemasta vapah-
tanut?

Wastaus: Pijnallans ja kuolemas-
lans, josta hän on meidän edestäm ja
siasam ulosseisonut.

24. Mistä kuolemasta?

Wastaus: Ruumillisesta, hengellisestä
ja ijankaikisesta.

25. Kuinka ruumillisesta kuolemasta?

Wastaus: Niin ettei se ole meille wa-
hingollinen, vaan hyödyllinen ja autuaal-
linen.

26. Kuinka hengellisestä ja ijankaikisesta?

Wastaus: Niin ettemme ollengaan, jos
me uskom hänen päällens, tarwitse sitä
maista.

27. Onko hän ei ainoastans synneistä meitä
vapahthanut, vaan myös toimittanut meil-
le wanhurstauden, joka Jumalalle telpa?

Wastaus: On.

28. Onko myös ei ainoastans vapahthanut
kuolemasta, vaan myös toimittanut ijan-
kaikisen taiwaallisen autuden?

Wastaus: On.

29. Millä hän on meille wanhurstauden ja
autuden toimittanut?

Wastaus: Hän on täydellisesti pyhäl-
lä ja wanhurstalla elämällans, jolla
hän on Jumalan Lain meidän edestäm
täyttännyt.

30. Kukka ne ovat, jotka hän on synneistä ja kuolemasta vapahtanut, ja joille hän wanhurstauden ja autuden toimittanut on?

Wastaus: Kaikki ihmiset kuin maan päällä ja taimaan alla ovat.

31. Mutta tulewatto kaikki hänen kauttans itse työsä autuaxi?

Wastaus: Ei.

32. Kukka ne ovat, jotka ei itse työsä tule wapahdetuxi ja autuaxi?

Wastaus: Katumattomat syndiset, jotka uskottomudes ja synneis loppuun laacka päälle pitawät.

33. Onko sermoisille katumattomille syndisille siitä wahingota, että Christuxen on täytynyt hukkaan heidän tähtens kärsiä ja Lain täyttä?

Wastaus: On: se lange heille sitä suuremmaxi rangaistuxexi ja kadotuxexi?

34. Kukka ne ovat, jotka itse työsä tulewat hänen kauttans wapahdetuxi ja autuaxi?

Wastaus: Raaudyneet ja uskowaiset sielut.

35. Mitä meidän wapahtajam on sitten tehnyt, kuin hän lunastuxen ja autuaxitekemisen työn tässä mailmas päättänyt on?

Wastaus: Ulas astunut helwettiin, Kolmandena . . .

36. Mitä meille tässä toises uskon kappalees edespannaan neljänneri?

Wastaus: Mitä warren Kristus on meitä lunastanut.

37. Mitkä ne syyt owat, joita warren hänen tehnyt on?

Wastaus: 1) Että me hänen omans olisim. 2) Hänen waldakunnasans = =

Kolmas Uskon Kappale.

1. Mitä Kolmannes uskon Kappalees puhutaan?

Wastaus: Pyhästä Hengestä ja Pyhästä Hittämisestä.

2. Kuinga se Kuulu?

Wastaus: Minä uskon Pyhän Hengen päälle, yhden = = =

3. Mitä Kolmannes uskon Kappalees meille edespannaan?

Wastaus: 1) Pyhän Hengen Personast. 2) Pyhän Hengen wirast ja hywistä töistä. 3) Neliä muuta asianhaara.

4. Mitä siis Kolmannes uskon Kappalees ensist edespannaan?

Wastaus: Pyhän Hengen Personast.

5. Mitä Pyhä Hengi on personans puolesta?

Wastaus: Totinen Jumala; joka Isäst ja Pojast jankakisest uloskäy. Me uskom siis hänen päällens niinkuin me uskom Isän ja Pojan päälle, jonga Niineen me myös kastetaan, niinkuin Isän ja Pojan Niineen.

6. Mitä tässä uskon Kappalees toisest edespannaan?

Wast.

Wastaus: Pyhän Hengen wirastaa hywisää töistä.

7. Mitkä nämät Pyhän Hengen hywät työt owat?

Wastaus: 1) Että Pyhä Hengi Christillisen Seurakunnan tässä maailmassa kutsu, kolo, wäläise, pyhittä, ja wikias ufos pitää. 2) Että hän kaikille uskowaisille Seurakunnas armollises jokapäiwä kaikki heidän syndins ander anda. 3) Että hänen pitä ylös herättämän kuolluista (duomari on Christus, mutta Pyhän Kolminaisuuden, ja erinomattain Pyhän Hengen woiman kautta pitä meidän ylösnouseman, joida kaikki kappaleet ensimmäises luomises heidän wäkens saanet owat), ja 4) Anda kaikille uskowaisille Christuses ijankaikisen elämän.

8. Kenelle Pyhä Hengi tämän hywän työn osottaa?

Wastaus: Jumalan Seurakunnalle.

9. Kutka Jumalan Seurakunnan totiset jäsenet owat?

Wastaus: Käändyneet ja uskowaiset Jumalan lapset.

10. Eikö siis katumattomat sielut ole Jumalan Seurakunnan totiset jäsenet?

Wastaus: Ei, waan he owat perkeleen joukon ja waldakunnan jäsenet?

11. Mitä Jumalan Seurakunnalla ymmärretään?

Wastaus: Käändyneitten, uskowaiisten, ja ufoswalittuin sieluin joukko, joka on tässä elämässä ja tämän elämän jälken taawaas.

12. Eikö kuitengin aina ulkoKullatuita ja jumalattomia ole Jumalan Seurakunnan seas täsä mailmas?

Wastaus: On; mutta ne ei ole kuitengan Jumalan Seurakunnan jäsenet, waikka ne ulkonaisest owat sen seas.

13. Kuinga Jumalan Seurakunda jaetaan?

Wastaus: Sotiwaiseen ja riemuitsewaiseen.

14. Mitkä ne Pyhän Zengen armowaitutuyet owat, kuin tämä hänen hywä työns siälläns pitä?

Wastaus: 1) Kutsumus. 2) Ylös walistus. 3) Katumus. 4) Uskon ylös tyryttäminen eli wastudest lymnyttäminen. 5) Wanhurstari tekeminen. 6) Ahdistys Jumalan kanssa. 7) Jokapäiwäinen uudistus eli pyhittäminen.

1. Mitä se ensimmäinen näistä armowaituturista on?

Wastaus: Kutsumus Jumalan Seurakundaan.

2. Kutka ne owat, joita Jumala kutsu hänen Seurakundaans?

Wastaus: Kaikki ihmiset, ja kansat, kuin maan päällä ja taimaan alla owat.

3. Kuinga hän meitä siihen kutsu?

Wastaus: Niin että hän neuwo ja waroitta luopumaan pois niiden jumalattomain

tomain joukosta, ja tulemaan hänen lastens pyhään joukoon ja seuraan.

4. Onko tämä kutsumus sydämmellinen?

Wastaus: On.

5. Onko se myös pitkämielinen ja kärkevälinen?

Wastaus: On.

6. Kuinka se tulee vastaanotetuksi?

Wastaus: Muutamilda pikemmin, muutamilda hiljemmin, muutamilda ihmisilda ja kansoilda ei koskaan.

1. Mikä se toinen armowaiikutus on?

Wastaus: Ylöswalistus.

2. Kutka ne owat, joita se armollinen Jumala tahto ja pyytää ylöswalaista?

Wastaus: Kaikia ihmisiä.

3. Kuin Jumala meitä ylöswalaise, tulemma? Ko silloin hengellisestä sokeudesta, eli tietämättömydestä, ymmärtämättömydestä ja erehdyristä taiwaallisiss asiois wapahdetuiksi?

Wastaus: Tulemme.

4. Saammako sitä vastaan silloin oikian ja selkian tiedon taiwaallisiss asiois?

Wastaus: Saamme.

5. Mikä se wälikapale on, jonga kautta Jumala meitä ylöswalaise?

Wastaus: Jumalan Sana.

6. Kuinka meidän pitä sitä kuuleman ja tuta kiste

Kisteleman, että me sen kautta tulisim
ylöswalaituxi?

Wastaus: Uhkerasti, tarkalla perän-
ajatuksella, huokausten kans Jumalan ty-
gö, ja kätkevän sen meidän sydämmeem.

1. Mikä armowaitutus ylöswalaituxen jäl-
ken seura?

Wastaus: Katumus.

2. Kutta ne owat, joidenga tykönä Jumala
katumuxen waitutta?

Wastaus: Ne sielut, jotka owat syn-
deins ja muiden hengellisten asiain tun-
nolla ylöswalaituxi tulleet.

3. Missä totinen katumus seisoo?

Wastaus: Sydämmellises surus ja
murhes tehtyin syndein, wihoitetun Ju-
malan ja ansattuun syndein rangaistusten
tähden.

4. Mینگä kautta katumus tule waitutetuxi?

Wastaus: Lain sanan kautta.

5. Onko katuwaitusten syndisten murhe sydäme-
nellinen?

Wastaus: On.

6. Onko se aina yhtä suuri?

Wastaus: Ei waan toisinaan wähem-
bi, toisinaan suurembi.

7. Mینگä syndein tähden he owat murhelliset?

Wastaus: Raickein, wähembain niin-
kuin suurembain syndein tähden. 8.

8. Onko tällä murhella myötäs sydämmellisen roiha ja kaunistus syndiä vastaan?

Wastaus: On.

9. Onko sillä myötäs myös wahwa aikomus että laata pois synneistä ja parandaa elämätä?

Wastaus: On.

10. Seuraako tämän murhen päälle myös pois lackamus synneistä ja elämän parannus itse työsä?

Wastaus: Edelläkäyväisen armon kautta waikutta Jumala semmoisten murhelisten sieluiin tykonä sen, että he lackawat syndeins juurusta ja alkawat elämän parannuksen; mutta kuin usko Herran Jesuren päälle ylöskäppi heidän sydämmensä, niin saawat he vielä suuremman hengellisen woinon, täyttämään pyhyttä Jumalan pelkos.

1. Mikä armowäikutus seura katumuksen jälkeen?

Wastaus: Uskon ylöskäyttäminen.

2. Kutka ne owat, joidenga sydämmis usko tule ylöskärytetty?

Wastaus: Ne syndeins tähden murhelistet ja katuwaiset syndiset.

3. Missä totinen autuax-tekewäinen usko seisoo?

Wastaus: 1) Taiwaallisten asiain totises tunnos. 2) Samain taiwaallisten asiain, ja liotengin nyden, totena pitämises,

mises, kuin meille Jumalan armosta ja Jesuksen kärsimisestä, kuolemasta ja ansios-
sta Jumalan sanan ilmoitetut ovat. 3) Sydämmellises uskalluses ja luottamis-
ses saman Jumalan armon, Jesuksen kuos-
leman ja ansion päälle.

4. Pitäkö itse kungin katuwaisen syndisen ne-
nimitetyt armolliset asiat myös itsens suh-
teen totena pitämän?

Wastaus: Pitää.

5. Onko se nimitetty uskallus ja luottaminen
Jumalan armon ja Jesuksen ansion pääl-
le myös totiseen uskoon wältämättömästi
tarpeellinen?

Wastaus: On niin ettei se taida olla
sitä paitsi.

6. Minkä kautta usko tulee waiikutetuksi?

Wast. Ewangeliumin sanan kautta.

7. Onko se toisinans heikko, toisinans wahwa?

Wastaus: On.

8. Onko se eläwä, woimallinen ja waiikutta-
wainen?

Wastaus: On.

1. Mikä armotyö uskon ylös-sytyttämisen jäl-
keen seura?

Wastaus: Wanhurskari tekeminen.

2. Kuinka ne ovat, jotka tulewat vanhurs-
kari tehdyksi?

Wast.

Wastaus: Katuwaiset syndiset, joilla on totinen usko Herran Jesuyen päälle.

3. Kuin wanhurskaksi tekeminen tapahtu, tulewatko silloin synnit meille anderi annetuksi?

Wastaus: Tulewat.

4. Tuleko sitä vastaan silloin Jesuyen puhtaustaus ja wanhurskaus tygöluetuksi?

Wastaus: Tulee.

5. Emmäkö siis tule wanhurskaksi oman hywydem, töidem, ja ansiom kautta?

Wastaus: Ei, waan sulasta armosta ja Jesuyen ansion kautta.

6. Taitawatto ne sielut, jotka owat armon tilasta ehdollisihin syndeihin takaisin langensneet, jällens syndejans anderi saada?

Wastaus: Taitawat, kuin he Jumalan armon kautta ylösnousewat, tekewät totisen katumyksen, lackawat pois synneistans, ja kääntyvät uskoon Herran Jesuyen päälle. Ja se armo taita semmoisille katuwaisille syndisille usiamman Herran tapahtua.

7. Mingäkaldaiseen tilaan ne sielut, jotka tulewat wanhurskaksi tehdyksi, senkautta tulewat?

Wastaus: He tulewat siitä onnettomasta tilasta, josa he siihen saacka owat, yhteen sängen armolliseen ja autualliseen tilaan.

1. Mikä armo työ vanhurskaksi tekemisen jälkeen seura?

Wastaus: Yhdistys Jumalan kanssa.

2. Kuka ne sielut ovat, jotka tulevat yhdistykseen Jumalan kanssa?

Wastaus: Ne jotka ovat uskon kautta tulleet vanhurskaksi Jumalan edes.

3. Missä tämä yhdistys seisoo?

Wastaus: Siinä että se armollinen Jumala tulee sisällisestä uskovaisten sieluihin sydämmis olemaan ja asumaan.

4. Kuin ne uskovaiset ovat tulleet tähän yhdistykseen Jumalan kanssa, ja saaneet uuden hengellisen voiman, vaikuttavatko he sitten yhtenä kaikkia hywää heidän elämänsä?

Wastaus: Vaikuttavat.

1. Mikä armovaikeus yhdistyksen jälkeen Jumalan kanssa seura?

Wastaus: Jokapäiväinen uudistus eli pyhittäminen.

2. Kuka ne ovat, jotka tulevat uudistetuksi?

Wastaus: Ne sielut, jotka ovat yhdistyneet Jumalan kanssa.

3. Tulevatko tässä jokapäiväises uudistukses eli pyhittämisses ne synnin jaändöt, kuin meissä vielä parannuksen jälkeen ovat, aina enämmin ja enämmin ulospuhdistetuksi ja poishäwitetyksi?

Wastaus: Tulevat.

4. Tuleko

4. Tuleko siinä sitä vastaan kaiki se. Kuin hyvä on, lisätyri ja enätyri?

Wastaus: Tule.

5. Koska tämä uudistus pitää tapahtuman?

Wastaus: Jokapäivä.

6. Missä asiois?

Wastaus: Kaikis Christillisyden kapaleis.

1. Mikä armowakutus seura jokapäiväisen uudistuksen jälkeen?

Wastaus: Ylöspitäminen uskos ja kaikis muus hywäs.

2. Kutka ne owat, jotka uskos ja jumalisuudes ylöspidetyri tulewat?

Wastaus: Kaandyneet ja uskewaiset Jumalan lapset.

3. Kuinga tämä ylöspitäminen tapahtu?

Wastaus: Kuin se laupias Jumala armollans tuke ja wahwista hänen lapsians nistä uskewaisia, ettei he uskostans ja jumalisuudestans pois lange, kuin he sihen kiusatuyri tulewat, wan owat seisowaiset.

4. Tulewatto siis kaiki uskos ja jumalisuudes loppuun saacka ylöspidetyri?

Wastaus: Ei, wan ehkä se armollinen Jumala pyytää kaikia siinä ylöspitä, niin on kuitengin monda, jotka kiusausten alla keiken jälleens siinä pois langewat.

Pyhän Hengen armowaiikutu- sta yhteisest.

1. Kuka se on, joka kaiki nämät armowaiikutu-
kutyet meidän tykönam teke ja toimitta?

Wastaus: Se pyhä ja armollinen Jumala itse.

2. Mitä warten se hywä Jumala nämät armowaiikutu-
kutyet meidän tykönam teke ja toimitta?

Wastaus: 1) Itsellens kunniaxi. 2) Meille hywäxi ja autudexi.

3. Pitäkö siis kaiki nämät armowaiikutu-
kutyet meidän tykönam tapahtuman, jos me tahdom autuaxi tulla?

Wastaus: Pitä wältämättömästi.

1. Mikä se toinen Pyhän Hengen hywä työ on, joka tässä kolmannes uskonkappalees meille edespannaan?

Wastaus: Jokapäiwäinen syndein andexandamus.

2. Kukka ne owat, joille synnit tulewat joka päivä andexannetuxi?

Wastaus: Uskowaiset Jumalan lapseset.

3. Tekewätkö Jumalan lapsesekin syndiä?

Wastaus: Tekewät jokapäiwä; mutta ei kuitengan ehdolla eli tieten ja tahto-
toen, wan paljaasta heickoudesta, eli ha-
waitsemata, ja wassan tahtoans. 4.

4. Mitkä synnit se armollinen Jumala hänen lapsillens jokapäivä anderi anda?

Wastaus: Ne samat synnit, jotka heillä da jokapäivä heickoudest tehdyri tulewat.

1. Mitä se kolmas Pyhän Sengen hywä työ on?

Wastaus: Ylösherättäminen kuolluista.

2. Mistä Jumala meitä ylösherättä?

Wastaus: Kuolluista.

3. Kuka kuoleman meidän päällem pannut on?

Wastaus: Jumala kaikkiwaldias itse.

4. Kuka ne owat, joidenga päälle Jumala kuoleman pannut on?

Wastaus: Kaikkein ihmisten päälle.

5. Kuoleko sielu yhtenä ruumin kanssa?

Wastaus: Ei, wan sielulla on, niinkuin kün ennen, niinkin myösk sittengin kuoleman jälken, hänen woimans ja elämäns.

6. Mitä warten Jumala on kuoleman ihmisten päälle pannut?

Wastaus: Synnin rangaistukseksi.

7. Onko kuolema vielä nytkin yri synnin rangaistus?

Wastaus: On jumalattomille, wan ei Jumalan lapsille.

1. Mitä kuoleman jälken seura?

Wast. Ylösherättäminen kuolluista.

2. Kuka se on, joka meitä kuolluista ylösherättää?

Wastaus: Se kaikkivaldiassa Jumala itse.

3. Kuka ne ovat, jotka kuolluista tulevat ylösherätetyri?

Wastaus: Kaikki ihmiset sekä jumalisset että jumalattomat.

4. Kuinga kuolleet tulevat ylösherätetyri?

Wastaus: Niin että se kaikkivaldiassa Jumala, niistä tomuiista, joihinga meidän ruumin kuoleman jälkeen hajowat, jälleens samat meidän ruumin ylösrakenda, ja sieluiin kanssa yhdistä.

5. Millä ruumilla me tulem ylösherätetyri?

Wastaus: Samoilla ruumilla itse olemisen puolesta, kuin meillä tässäin maailmas ovat.

6. Minkäläisillä ruumilla?

Wastaus: Toisentaltaisilla omaisutten puolesta.

7. Mitä warten Jumala meitä ylösherättää kuolluista?

Wastaus: 1) Itsellens kunniaxi. 2) Jumalattomille rangaistuxexi, jumalislile autudexi.

1. Mitä kuolluitten ylösherättämisen jälkeen seura? Wast.

Wastaus: Wijmeinen Duomio.

2. Kuka wijmeisen duomion pitä?

Wastaus: Jesus meidän Wapahtajam.

3. Kuinga wijmeinen duomio tule pidetyri?

Wastaus: Niin että 1) Elämäkerta ja työt tulewat ilmoitetuxi ja päälle tähtetyri.

2) Duomio-päätös langetetuxi. 3) Langetettu duomio-päätös tähtetyri.

4. Mingä duomio-pätören jumalattomat sil loin saawat?

Wastaus: Että heidän pitä menemän tiankaikiseen tuleen, joka perfeleille ja hänen Engeleillens valmistettu on.

5. Mingä duomio-pätören ne jumaliset?

Wastaus: Että heidän pitä omistaman sen waldafunnan, kuin mailman alusta heille valmistettu on.

6. Mingäkaldainen se wijmeinen duomio on olewa sekä jumalisille, että jumalattomille?

Wastaus: Jumalattomille julma ja onnetoin; jumalisille lohduellinen ja autuallinen.

7. Mitä warten wijmeinen duomio tule pidetyri?

Wastaus: 1) Jumalalle funniari. 2) Jumalattomilla rangaituxeri, jumalisille autudexi.

1. Mitä wijmeisen duomion jälken seura?

Wastaus: Mailman loppu.

2. Minkä päälle se kaikkivaldias Jumala lopun teke?

Wastaus: Maan ja taitwan ja kaikkein järjettömän luondokappalden päälle, kuin niissä ovat.

3. Kuinga hän teke lopun mailman päälle?

Wastaus: Niin että hän anda maan ja taitwan, ja kaikki järjettömät luondokappalet heidän endiseen tyhjyhteens jäl lens rauweta.

1. Mitä se neljäs Pyhän Zengen hywä työ on?

Wastaus: Ijankaikkinen Elämä.

2. Kutta ne ovat, jotka tulewat ijankaikseen elämään?

Wastaus: Uskowaiset, jotka loppuun jaacka uskos seisowaiset ovat.

3. Owatko ne uloswalitut taiwaas täydellisesti wapaat kaikesta pahasta?

Wastaus: Ovat.

4. Onko heillä sitä wastan siellä kaikia hywä ylönwaldisesti sekä sielun että ruumin puolesta?

Wastaus: On.

5. Kosta tämä heidän autudens alka?

Wastaus: Sielun puolesta kohta kuoman idlken; molenbain sielun ja ruumin puolesta wimeisnä päivänä.

6. Onko

6. Onko se loppumaton ja iankaikkinen?

Wastaus: On.

1. Mihinä katumattomat syndiset kuoleman jälkeen joutuvat?

Wastaus: Iankaikkiseen kuolemaan eli kadotukseen.

2. Kuka ne ovat, jotka iankaikkiseen kadotukseen tulevat?

Wastaus: Katumattomat syndiset, jotka seinoisina loppuun saakka pysyvät, ja maailmasta viimein pois erkanevat.

3. Ovatko ne kadotetut peräti ja kokonaan Jumalan armosta ja kaikesta taiwallisesta autudesta ulossuljetut?

Wastaus: Ovat.

4. Ovatko he sitä vastaan sekä sielun että ruu-
min puolesta pinnas ja waiwas helwetic?

Wastaus: Ovat.

5. Minkäkalainen tämä heidän kadotuksensa on?

Wastaus: Julma ja hirmuinen.

6. Kosta se alka?

Wastaus: Sielun puolesta kohta kuoleman jälkeen; molembain sielun ja ruu-
min puolesta viimeisnä päivänä.

7. Onko se loppumaton ja iankaikkinen?

Wastaus: On.

8. Mitä warten katumattomat syndiset tule-
wat iankaikkisesti kadotetuksi?

Wastaus: Heidän jumalattomuuden ja syndeins rangasturexi?

1. Mitä täsä Kolmannes uskon kappalees edespannaan Kolmannexi?

Wastaus: Seurawaiset neljä asian haara, 1) Että Pyhä Hengi kaikki nämät vaikutta Saarna wiran palveluxen kautta, Sanas ja Sakramendeis ihmisten sydämis ja mielis, josta seura täällä maan päällä pyhain ihmisten yhtens, se on: pyhain ihmisten yhtens uskos ja kaikis hengellisih lahjois, niin myös kaikkein Christillisten awuin harjoitures. 2) Että nämät suuret Jumalan sen Pyhän Kolminaisuuden työt: Luominen, Luomastaminen ja Pyhittäminen, kaiken kolmen Personan tygöluetan, kuitengin oikian Jumaluden järjesityren jälken. 3) Että kolme on syntä meidän wanhurskauteem ja ijanlaickiseen aututeem, nimittäin 1) Jumalan armo ja laupias, 2) Christuren ansio, 3) Usko vaikutettu Pyhäldä Hengeldä, joka wastan otta ja itsellens omista Jumalan armon ja Christuren ansion. 4) Mitä hywä meille sijtä on, että me opimme nämät uskon kappalet.

2. Mitä hywä siis sijtä on, että me opime nämät uskon kappaleet?

Wastaus: Niwan suuri hyödytys, niinkuin 1) että me opim tundenan Jumalan.

3. Kenestä Jumala on?

Wastaus: Itsestänš ijanlaickisest.

4. Onko Jumalas muuta kuin yksi oleminen?

Wastaus: Ei.

5. Mutta kuinga monda persona?

Wastaus: Kolme.

6. Kuks se ensimmäinen persona?

Wast.

Wastaus: Isä.

7. Kenestä hän on?

Wastaus: Itsestään.

8. Kuka se toinen?

Wastaus: Jumalan Poika.

9. Kenestä hän on syndynyt?

Wastaus: Isästä ijankaikkisudeä.

10. Kuka kolmas Persona?

Wastaus: Pyhä Hengi.

11. Kenestä hän ulostäy?

Wastaus: Isästä ja Pojasta ijankaikkisudeä.

12. Onko Jumala yri ainoa?

Wastaus: On, nijn ettei ole eikä taidackan olla muuta kuin yri ainoa totinen Jumala.

13. Onko hän yri hengellinen oleminen?

Wastaus: On.

14. Onko hän ijankaikkinen?

Wastaus: On.

15. Kuinga?

Wastaus: Nijn ettei häneellä ole alkua eikä loppua.

16. Onko hän kaikkitietäväinen?

Wastaus: On.

17. Kuinga?

Wastaus: Nijn että hän tietä kaikki, mitä maan päällä ja taimaas on ja tapahtu.

18. Onko hän jokapaikas läsnäolewainen?

Wastaus: On.

19. Onko hän kaikkivaldias?

Wastaus: On.

20. Kuinga?

Wastaus: Nijn että hän woi tehdä kaikki mitä hän tahto.

21. Onko hän pyhä?

Wastaus: On.

22. Kuinga?

Wastaus: Nijn että hän wiha, kauhistu ja estä kaikkia pahuutta; ja sitä vastaan tahto, rakasta, ja edesautta kaikkia hyviä.

23. Onko hän wanhurstas?

Wastaus: On.

24. Kuinga?

Wastaus: Nijn että hän teke ja anda itsekullengin töidensä, ja ansions jälkeen.

25. Onko hän armollinen?

Wastaus: On.

26. Kuinga?

Wastaus: Nijn että hän mielelläns tahto ja teke luondokappalellensä kaikkia hyviä.

27. Kuinga monellainen Jumalan armo on?

Wastaus: Rahtalainen: yhteinen ja erityinen.

28. Mikä se yhteinen armo on?

Wastaus: Jonga hän on osottanut ja wieläkin osotta kaikille ihmisille yhteisest.

29. Kuinga hän tämän yhteisen armon on osottanut ja wieläkin osotta ihmisillä?

Wastaus: Niin että hän on armah-
tanut koko langenneen ihmisen Suku-
kunnan päälle; andanut poikans koko
ihmisen Sukukunnalle yhteisest wapa-
tajari ja autuax-tekijäri; ja pyytä kaickia
ihmisiä aututeen saatta.

30. Mikä se erityinen armo on?

Wastaus: Jonga hän erityisest lapsil-
lens, niille uskowaisille, on osottanut,
ja wieläkin osotta.

31. Mitä hywä meille siwi toiseri on meidän
uskon kappaleistam?

Wastaus: Sitten on meille meidän uskon kappale-
istam lohduitus kaickinaises murhes.

Kolmas Pääkappale.

1. Mikä se Kolmas Pääkappale on?

Wastaus: Jä meidän rukous.

2. Miwi nyt seura rukouresta?

Wastaus: Koska me olem uskon kautta wanhur-
stari tulleet, niin me sittekin wielä taidam pikaisest
langeta, sentähden on suuresti tarpeellinen, että me
aina ruwoilem, jota myös Christus opetti opetus-
lapsillens.

3. Kuwa

3. Kuka se on, jota meidän pitää rukoileman?

Wastaus: Itse Jumala kaikkivaldias.

4. Kuka ne ovat, joidenga händä pitää rukoileman?

Wastaus: Kaikki ihmiset, nuoret, vanhat, halvat, forkiat.

5. Mitä on rukoilla?

Wastaus: Se on pitää nöyrä ja katuwaista kanssa ruheita Jumalan kanssa kaikinlaisia tarpeissa.

6. Mitä meidän siis pitää rukoileman?

Wastaus: Rumillisia ja hengellisiä tarpeitam.

7. Mitä erinomattain ja ylitse kaikkia?

Wastaus: Hengellisiä, tawallisia ja ijankaikkisia.

8. Kuinga meidän pitää rukoileman, että meidän rukourem tulis kuulduyi?

Wastaus: Meidän pitää rukoileman 1) Christuren Nimeen, se on hänen ansions ja esirukourens päälle, 2) Ba was uskos. 3) Katuwaifest sydämeist. 4) Mailmallisia tarpeita ehdolla.

9. Emmäkö saa rukoilla meidän oman mahdollisudem ja ansion tähden?

Wastaus: Ei, wan meidän pitää olesman rukoillesam, wihelsäiset, surkiat, kelwottomat ja mahdottomat meidän omisa silmisäm.

10. Mitä meidän pitää rukoillesam erinomattain wahwast uskoman?

Wastaus: Jumalan kaikkietäwäisyyden

den että hän tietä meidän rukourem ja tarpeem; armon, että hän tahto meitä kuulla; woiman, että hän woipi meitä autta.

11. Pitäkö meidän rukourem myös katuvaisella sydämmellä tapahtuman?

Wastaus: Pitää.

12. Ovatko meidän rukourem Jumalalle ostolliset, jos emme näin rukoille?

Wastaus: Ei.

13. Mutta mingäkäläiset?

Wastaus: Ilkiät ja kauhistawaiset.

14. Mutta kuinga se tule, että joku usein tällä tavalla rukoile, ja ei tule vielä sittenkään kofta kuuldupi?

Wastaus: Jos me tällä tavalla rukoilem, niin on Jumala touisei meitä kuulewa, kuitengin ajan ja muodon, kosta ja kuinga hänen pitä auttaman, anamme hänen halduunis; ja jos hän awun kausja wiipyy, kverttele hän sillä meidän karsunytäm, ja anda kuitengin meille, taikka siä kuin me rukoilem, eli siä kuin hyödyllisempi on.

15. Mingä meitä pitä ylöskohoittaman rukoureen?

Wastaus: 1) Jumalan kaskyn. 2) Sen että se on suuri syndi, jos ei hartaaist rukoilla Jumalata. 3) Jumalan lupauksen, että hän tahto meitä kuulla. 4) Meidän ja meidän lähimmäisem puutoyet ja tarpeet.

16. Kuka se paras rukous on kaitkein rukousten seas?

Wast.

Wastaus: Isä meidän rukous.

17. Kuinga Isä meidän rukous jaetan?

Wastaus Kolmeen osaan, nimittäin
1) Esipuheen, 2) Itse rukoukseen, 3)
Päätöseen.

18. Mikä se ensimmäinen Isä meidän rukou-
sen osa on?

Wastaus: Esipuhe.

19. Kuinga Isä meidän rukouksen Esipuhe
kuulu?

Wast. Isä meidän joka olet taivaas.

20. Mitä meillä on tutkia, Isä meidän ru-
kouksen Esipuhees?

Wastaus: 1) Mitä siinä ymmärretään
näillä sanoilla: Isä, meidän, joka olet
taivaas. 2) Mihinä Jumala tahto
meitä Isän nimellä wetä.

21. Mitä siis tässä Isän nimellä ymmärretään?

Wastaus: Koko Pyhä Kolminaisuus,
eli kaikki kolme Jumaluden Personat,
Isä, Poika ja Pyhä Hengi.

22. Mitä se sana meidän opetta?

Wastaus: 1) Jumalan armost meidän kohtam.
2) Kehvitta meitä lapselliseen uskallukseen Jumalan
työ Christuksen kautta, jonka nimeen me rukoilem.
3) Että me keskenämme olem jäsenet, ja sentähden 4)
Että meidän pitää rukoileman toinen toisemme edest,
niin hyvin kuin itsekkin edestäm.

23. Mitä sillä sanalla taivaas tietäväxi teh-
dän?

Wast.

Wastaus Että Jumala, jota ainoata me rukou-
lem, on korkeasti kunnioitettava Jumala, kaikkival-
dias, jokapaikaa läsnä-olewainen.

24. Mikä on Jumalan tahto meitä Isän ni-
mellä wetä?

Wastaus: Mahvasti uskomaan 1) Että hän on mei-
dän Isän, ja me hänen rakat lapsens, ja 2) Että
me häntä sitä rohkeammasti ja turvallisemmasti ru-
koisim, niinkuin lapsi rohkeammiin Isäns rukoile,
kuin palkollinen.

25. Mikä se toinen Isä meidän rukouksen o-
sa on?

Wastaus: Itse rukouset.

26. Kuinka monda itse rukousta on?

Wastaus: Seitsemän.

Ensimmäinen Rukous.

1. Kuinka ensimmäinen rukous kuulu?

Wastaus: Pyhitetty olkon sinun Ni-
mes.

2. Mitä tässä Jumalan Nimmellä ymmärretään?

Wastaus: 1) Jumalan oleminen, 2) Jumalan
omaisudet ja kunnia nimet, 3) Jumalan hyvät työt,
ja 4) Jumalan pyhä Sana ja Sakramentit.

3. Onko Jumalan Nimi itsestään pyhä?

Wastaus: On.

4. Mitä me siis tässä rukoilem?

Wastaus: Että se meidänkin tulis py-
hänä pidetyksi, pyhäksi julistetyksi, kytetyksi
ja kunnioitetuksi.

5. Kuinka se meidän tykönmä pyhitetyksi tule?

Wast.

Wastaus: 1) Koska Jumalan Sana selkiästi ja puhtasti tulle opeteturi, ja 2) Koska me sen jälkeen jumalifest, niinkuin Jumalan lapset, eläm.

6. Kuinga Jumalan Nimi tule meidän seasam häwäistyyri?

Wastaus: 1) Wäärän opin, 2) Pahendamaisen elämäkerran kautta.

Toinen Kufous.

1. Kuinga toinen rukous kuulu?

Wastaus: Eähes tulkon sinun waldafundas.

2. Mitä täsä ymmärretään Jumalan waldasunnan kans?

Wastaus: Et erinomaisest woiman waldakunda, jonga kautta Jumala kaikki kappalet woimallisest hallise, mutta 1) Armon waldakunda täsä mailmas, ja 2) Kunnian waldakunda tämän elämän perästä.

3. Kuinga monellinen Jumalan waldakunda on?

Wastaus: Kolmellinen; woiman, armon ja kunnian waldakunda.

4. Mitä woiman waldakunnalla ymmärretään?

Wastaus: Koko mailma.

5. Mitä armon waldakunda on?

Wastaus: Jumalan seurakunda täsä elämäs.

6. Mitä kunnian waldakunnalla ymmärretään?

Wastaus: Nijden uloswalittuin Seurakunda taiwaas.

7. Tuleko Jumalan waldakunda itsestans suslasta armosta?

Wast.

Wastaus: Tule.

8. Kuinga se siis meidän tygöm tule?

Wastaus: Koska Jumala meidän tait-
wallinen Isäm anda

Kolmas Rukous.

1. Kuinga kolmas rukous kuulu?

Wastaus: Tapahdukon sinun tahtos
nijn maasa kuin taiwais.

2. Mikä Jumalan tahto on?

Wastaus: Jonga hän on meille Lais
ja Ewangeliumis ilmoittanut.

3. Mikä Jumalan tahto on Lais?

Wastaus: Että meidän pitä syndiä
wältämän, ja hywä tekemän.

4. Mikä hänen tahtons Ewangeliumis?

Wastaus: Että me uskom Herran Jes-
suxen päälle, ja uskon kautta tulem au-
tuari.

5. Tapahuko Jumalan tahto ilman meidän
rukousta?

Wastaus: Tapahtu niinkuin maan
päällä Jumalan lapsilda, niijn myös niil-
dä uloswalituilda, ja Jumalan pyhildä
Engeleildä taiwaas.

6. Mitä me siis täse rufoilem?

Wastaus: Että Jumalan tahto saa-
moin meildäkin tapahduis.

7. Kuinga Jumalan tahto tapahtu?

Wastaus: 1) Koska Jumala estä meidän lihakkisen tahtom, ja kaikki

2) Ja hän wahwista ja

Neljäs Rukous.

1. Kuinga neljäs rukous kuululu?

Wastaus: Anna meille tänäpäinä

2. Mitä jokapäiwäisellä leiwällä ymmärretään?

Wastaus: Kaikki mitä me ruumin ravinnoksi ja ylöspitämiseksi tarwitsen.

3. Andako Jumala tämän jokapäiwäisen leiwän ilman meidän rukoustan kaikille ihmisille?

Wastaus: Anda.

4. Mitä me tässä rukoukses rukoilem?

Wast. Että hän tahdois anda meidän ymmärtä, että

Wijdes Rukous.

1. Kuinga wijdes rukous kuululu?

Wastaus: Anna meille meidän syndim

2. Mitä me tässä rukoilem?

Wastaus: Me rukoilem tässä rukoukses, ettei meidän talwaallinen

3. Mitä meidän welwollisudem sitä vastaan on?

Wast.

Wastaus: Että me tahdom sitä wastan ande-
anda, ei että me sen kautta ansaisem syndein an-
der saamisen: waan että me osotam meitäm kijtollis-
siri Jumalata wastan, ja sydämmestäm soweliast
lähimmäisem kanssa.

4. Kutka ne owat, joidenga pitä lähimmäis-
sellens anderandaman?

Wastaus: Kaicki ihmiset niinkuin hal-
wat, niin myös forkiatkin.

5. Kutka ne owat, joille meidän pitä ande-
andaman?

Wastaus: Kaikille niille, jotka meitä
wastan rickowat.

6. Mitä meidän pitä anderandaman?

Wastaus: Kaicki rikoyet, wähemmät,
suuremmat, harvemmat, usiammat.

7. Kuinga meidän pitä anderandaman?

Wastaus: Sydämmestäm.

8. Eikö Jumala anderanna meille meidän
syndejam, ellemme meidän lähimmäisse-
lem hänen rikoyians anderanna?

Wastaus: Ei.

Kuudes Rukous.

1. Kuinga kuudes rukous kuulu?

Wastaus: Ja älä johdata meitä Eju-
saureen.

2. Kuinga monellinen Ejusaus on?

Wast. Kahtalainen, hywä ja pahä.

3. Mikä se hywä Ejusaus on?

Wastaus: Joka Jumalalta tule, jolla hän meitä koettele, ja jolla hän uskon, toivon, rukouset ja muut jumalisuuden harjoitukset meissä ylös herättää.

4. Mitä se paha?

Wastaus: Jolla Perkele, mailma ja meidän oma liham, pytävät meitä haukutella ja wietellä Jumalasta, hänen pyhästä Sanastans, uskosta, rukouksesta ja muista jumalillisista harjoituksista pois luopuman, ja kaikkinaiseen epäjumalan palvelukseen, epäuskuun, ja wiimein helwetin kadotukseen.

5. Kiusaako Jumala Etän pahuteen?

Wastaus: Ei.

6. Mitä me siis tässä rukoilem?

Wastaus: Että Jumala tahdois meitä warjella, ettei Perkele, mailma ja meidän oma liham, pettäis ja wiettelis meitä, ja jos me niillä kiusatam, wiimein woittaisim.

Seitsemäs Rukous.

1. Kuinga seitsemäs rukous kuulu?

Wastaus: Mutta ydästä meitä pahasta.

2. Mitä tässä ymmärretään sillä sanalla pahasta?

Wastaus: Kaikki se paha, kuin Perkele, mailma ja meidän oma liham meille meidän ruumin, sielun, tawaran ja kunnian puolesta tehdä pyytä.

3. Mitä me tässä rukoukset rukoilem?

Wastaus: Me rukoilem 1) Että meidän taiwaallinen Isäm pelastais meitä kaikista näistä pahouksista, 2) Että hän päättäis meitä kaikista pahasta, koska aika on tullut, annais meille hywän lopun, ja armollisesti irtais meitä tästä surun laxosta tygöns taiwascen.

4. Mitä

4. Mitä se kolmas Isä meidän rukouksen osa on?

Wastaus: Päätös.

1. Kuinka Isä meidän rukouksen päätös kuuluu?

Wastaus: Sillä että sinun on walda-
kunda = = =

2. Mitä me sillä tunnustam, kuin me sanom:
sillä sinun on waldakunda, woima ja kun-
nia ijankaikkisest?

Wastaus: Me tunnustam Jumalan wallan, woi-
man, armon ja laupiuden, ja ylistäm händä, joka
taita ja tahto meidän rukourem kuulla ja meitä aut-
ta, niinkuin kehoittain händä tällä wastalkuiseen lau-
piueen meitä vastaan, jolla me uskos wahwistetan.

3. Mitä me sillä tietäwät teem, kuin me sa-
nom: Amen?

Wastaus: Ettem me epäile meidän rukourestam
pyhän Lutheruren selkiän ulostoimituren jälkeen: että
minun pitä oleman wahwa sen päälle = = =

Neljäs Pääkappale.

1. Mitä se neljäs Pääkappale Catechismures on?

Wastaus: Kasten Sakramenti.

2. Mingätähden seura nyt neljänne Kasten Sakramentist?

Wastaus: Sillä Kaste niin hywin kuin Altarin Sakramenti on asetettu meidän uskom wahwisturexi, että me Kasten kautta olemma liitos Jumalan kanssa.

3. Kuka Kasten Sakramentin asettanut on?

Wastaus: Jumala itse käsken kautta Johannes Kastajan

Kastajan tykö, jona käskyn myös Kristus jättens
 kertoi opetuslapsillens.

4. Kutka ne owat, joidenga Kasten pitä toi-
 mittaman?

Wastaus: Laillisest kutsutut Jumalan
 Seurakunnan opettajat.

5. Eikö muut saa koskan Kastetta toimitta?

Wastaus: Saawat hätä tilas.

6. Kuinga Kaste hätä tilas pitä toimitetta-
 man?

Wastaus: Niin että se, joka hätä ka-
 sten toimitta, pane kolme kerta wetttä
 lapsen pään päälle, anda hänelle nimen
 ja sano: minä kastan sinun nimeen J-
 sän ja Pojan ja Pyhän Hengen. Ja sen
 pitä myös tapahtuman 2, 3 kummin läsnä-
 olles, jos niistä saada taitan.

7. Kutka ne owat, joille Kasten Sakramenti
 on asetettu?

Wastaus: Kaikille ihmisille Uudessa Tes-
 tamendis, sekä lapsille että ijällisille.

8. Mikä Kaste on?

Wastaus: Kaste ei ole ainoastans . . .

9. Kuinga monellaiset Kappalet Kastees owat?

Wastaus: Kahतालaiset: maallinen ja
 taivaallinen.

10. Mikä se maallinen Kappale on?

Wastaus: Wesi.

11. Mikä se taivaallinen?

Wast.

Wastaus: Jumalan Sana, ja Sanan kanssa Pyhä Hengi.

12. Onko Kaste tarpeellinen?

Wastaus: On, niin ettei yksikään ihminen taida ilman sitä autuaksi tulla, kuin hän sen saada taita.

13. Mutta kuin ei hän sitä saada taida, estääkö se hänen autuuttansa?

Wastaus: Ei: sillä Jumala ei ole häntätiloiss sitonut itsensä wälifappaleihin.

14. Mitä warten Kaste on asetettu?

Wastaus: 1) Jumalalle kunniaxi, 2) Meille ihmisille hywäxi ja autuudeksi?

15. Mitä hywä sijs Kaste matkaansaatta?

Wast. Kaste saatta syndein anderandamuren

16. Kuinga wesi taita nijs forkiat asiat matkaansaatta?

Wastaus: Wesi ei tosin sitä itsestans

17. Mitä Kaste merkitse?

Wast. Että se wanha Adam, joka

18. Kutka ne owat, joille kaietti tämä hywä ja autaus Kasteesta on?

Wastaus: Jotka Jumalan Sanan ja lupauyet uskawat, ja kastens liyton pitäwät.

19. Mitä Kastees luwannut olet?

Wastaus: Luopna pois Perkeleesiä, ja uskoa Jumalan, Isän, Pojan ja Pyhän Hengen päälle.

20. Oletkos sen uskollisest pitänyt?

Wastaus: Jumala paratkon minä olen sen pa-

hoi pitänyt, sillä minä olen synneilläni Jumalan vihoittanut, ja tehnyt sitä, kuin Satanalle on keltwannut.

21. Eiköstä katumattomille, jotka ei fastens lijttoa pidä, ole mitän hywä fastesta?

Wastaus: Ei, wan se, että he Fastens lijton jumalattomudellans nijn ilkiwal laisest rickowat, lange heille sitä suuremmaxi rangaistuxeri ja kadotuxeri.

Wijdes Pääkappale.

1. Mitä se wijdes Pääkappale Catechismuxes on?

Wastaus: Rippi ja syndein ander laaminen.

2. Kuinga monellainen syndein anderandamus on?

Wastaus: Rahtalainen 1) Se joka Jumalalda itseldä tapahtu taiwaas. 2) Se joka tapahtu Seurakunnan opettajain kautta.

3. Kummastako syndein anderandamuxesta tässä puhutan?

Wastaus: Sijtä joka Seurakunnan opettajain kautta tapahtu.

4. Kuka Seurakunnan opettaille on andanut woiman syndejä anderanda?

Wastaus: Jumala itse.

5. Kutka ne owat, joille Jumalan Seurakunnan opettailla on walda syndejä anderanda?

Wast.

Wastaus: Katuwaiset, joilla on totainen usko Herran Jesuxen päälle.

6. Kuinga monda Kappaletta tarwitan itseeseen Katumukseen?

Wastaus: Kari: niinkuin 1) Balitus ja waikeroitus semus tehtyin syndein ylitse, nimittäin koska joku tunde, tunnusta ja katu hänen syndins, ja 2) Usko Jumalan armon päälle syndein andex saamisesta Jesuxen Christuxen ansion tähden.

7. Pitäkö siis niiden sieluin, joille Seurakunnan opettailla on walda ja woima syndein andexanda, tunnustaman heille syndins?

Wastaus: Pitää.

8. Mitkä synnit?

Wast. Jumalan edes pitää meidän . . .

9. Kutkasta ne owat?

Wastaus: Katso sinun säätyäs Jumalan . . .

10. Pitäkö heillä myös oleman Eriään ja särjetyn, murhellisen ja surullisen sydämen tehtyin syndein tähden?

Wastaus: Pitää.

11. Onko vielä päällisyy se tarpeellinen, että heillä on usko Jumalan armon päälle syndein andex saamisesta, Jesuxen ansion tähden?

Wastaus: On wältämättömästi tarpeellinen.

12. Kuinga ihminen taita tulla semmoisyy Katuwaksyy, joka on syndinen?

Wastaus: Se tapahtu pyhäldä Hengeldä, koska syndinen

syndin. 1) Pane hymminen käsky sanat-silmäns e-
 teen, ja ajattele, kuinga hän on niitä vastaan syn-
 di tehnyt. 2) Mieleens pane Jumalan wihan ja
 ingaistuksen, kuin syndiä seura, ja rupe sentähden
 pelkämän ja wapiseman, jota seura 3) Mieli kar-
 waus ja katumus, eiti se armollinen Jumala on
 nijn wihoitettu; kuitengin täsä waikeroisemises ja
 murhes 4) Turwa syndinen Jumalan armoon ja
 Jesuren Christuren kalliseen ansioon.

13. Mitä warten Jumala on andanut Seu-
 rakunnan opettaille woiman syndejä ans-
 deranda?

Wastaus: 1) Itsellens kunniaxi. 2)
 Murhellisille syndisille uskon wahwistus-
 xeri ja autudexi.

Kuudes Pääkappale.

1. Mitä se Kuudes Pääkappale Catechismuses
 on?

Wastaus: Altarin Sakramenti.

2. Minkätähden seura nyt wijmeiser Altarin
 Sakramentist?

Wastaus: Sillä Altarin Sakramenti on asetet-
 tu meidän uskon wahwistuxex, että me totisesi saam
 syndim ander Christuren tähden.

3. Kuka Altarin Sakramentin asettanut on?

Wast. Meidän Herra Jesus Christus.

4. Kenelle hän on sen asettanut?

Wastaus: Meille ihmisille.

5. Mitä Herran Ehtollinen eli Altarin Sa-
 kramenti on?

Wastaus: Se on meidän Herran Je-
 suren

6. Kuinga monellaiset kappaleet Herran Ehtollises owat?

Wastaus: Kahtalaiset, maalliset ja taiwaalliset.

7. Kutka ne maalliset owat?

Wastaus: Leipä ja wijna.

8. Taitaango hätä tilas leiwän ja wijnan sias jotakin muuta otetta?

Wastaus: Ei millän muuto: sillä sen kanssa muuttetaisin itse asetus ja Testamendin sanat: sentähden kusa leipä ja wijna ei taida saapuilla olla, niin annetaan ennen Herran Ehtollisen nautitsemus silläns olla, ja wahwistakon hän uskons syndein andes saamisesta Jumalan Sanan terveellisillä lupauksilla ja wahwistuksilla.

9. Kutka ne taiwaalliset ja näkymättömät owat?

Wastaus: Christuksen totinen ruumis ja wert.

10. Mingä kanssa me nautitsem Christuksen ruumin?

Wastaus: Leiwän kanssa.

11. Mingä kanssa Christuksen weren?

Wastaus: Wijnan kanssa.

12. Eikö siis leipä ja wijna muuta Christuksen ruumix ja werex?

Wastaus: Ei.

13. Eikö leipä ja wijna lion merkitse Christuksen ruumista ja werta?

Wastaus: Ei, wan leipä ja wijna owat Christuksen ruumin, ja weren kans

Sakra:

Sakramentillisillä tavalla yhdistetyt.

14. Millä tavalla me leivän ja wijnan kans nautitsen Christuksen ruumin ja weren?

Wastaus: Olonluonnollisella, käsittämättömällä ja tutkistelemattomalla muodolla ja tavalla.

15. Kuinga monellaiset Herran pöydän wieraat owat?

Wastaus: Rahtalaiset: mahdolliset ja mahdottomat.

16. Kutka ne mahdottomat owat?

Wastaus: Katumattomat ja uskottomat sielut.

17. Onko siis se Jumalan tahto, että katumattomain sieluin pitää Herran Ehtolliselta tuleman?

Wastaus: Ei, wan hän tahto, että heidän ensin pitää tekemän totisen parannuksen.

18. Kuinga semmoisten katumattomain syndisten kans, jotka elävät julkisis synneis, pitää tässä asiaa tehtämän?

Wastaus: Edelläkänneitten waroitusten jälkeen ulossuljettaman Herran Ehtolliselta, siihen saacka, kuin he parannuksen tekewät.

19. Kutka ne mahdolliset Herran pöydän wieraat owat?

Wastaus: Räändynnet ja uskowaiset sielut.

20. Kuinga meidän pitää walmistaman itsen Herran Ehtolliselle?

Wast.

Wastaus: 1) Oman tundom koettelemisella, 2) Totisella katumyellä ja elämällä uskolla.

21. Mitä warten Herran Ehtollinen on asetettu?

Wastaus: 1) Jesuren muistori, 2) Meille hywäri ja autudexi.

22. Ongosta siis Jesuren ja hänen kärsiminsens, kuolemans ja ansions muisto se oikiassy, jota warten meidän pitä käymän Herran Ehtollisella?

Wastaus: On.

23. Kuinga meidän pitä siellä käymän hänen muistorens?

Wastaus: Nijn että me silloin aina mielehem johdatam ja perään ajattelem Jesuren kärsimistä, kuolemata ja ansiota.

24. Eikö sentähden ne käy siellä oikiata syytä warten, jotka sen tekewät paljaasta tottumyestä ja tawan wuori?

Wastaus: Ei, wan he käywät siellä sangen häjyst ja kelwottomasti.

25. Mitä hywä ja autuutta meille on Herran Ehtollisesta?

Wastaus: Kuin me Herran Ehtollisella käym, njnkuin sanottu on, hänen muistorens, njn on meille siit 1) Mlösherätyös katumyeseen. 2) Uskon wahwistus, 3) Mlöskelaitus jumalisuteen ja 4) Wismein ijankaickinen elämä ja autuus taawaas.

26. Kukka ne owat, joille Herran Ehtollisesta on tämä hyödytys ja autuus?

Wastaus: Niinoastans uskowaiset ja käändynnet sielut.

27. Mutta ongo katumattomille mitän hywä Herran Ehtollisesta?

Wastaus: Ei.

28. Ongo heille mitän wahingota siitä?

Wastaus: On.

29. Mitä wahingota?

Wastaus: He tulewat 1) Wikapääxi Herran ruumiseen ja wereen. 2) Syöwät ja juowat itsellens duomion.

30. Mitä se merkitse, tulla Christusen ruumiseen ja wereen wikapääxi?

Wastaus: Se merkitse sitä, että tulla Christusen ruumiin ristinnaulitsemiseen, ja weren uloswuodattamiseen wikapääxi.

31. Mitä se merkitse, että syöda ja juoda itsellens duomion?

Wastaus: Se merkitse sitä, että wetä päällens Jumalan wanhurjkan duomion ja rangaittusen sekä ajallisest että ijan taikkisest.

Pranti-wikai ojenn

B. merkitse bladin, ja R. vadin
Numero bladin, ja jälkimäi-
loja wika seiso. s. merkitse seisi

Wiat.

Ojennu

B. 18.	R. 9.	s. joika	l. joita.
27.	27.	sita	sijtä.
46.	2.	woima!ixi	woimallisi.
48.	8.	Uwa.	Ewa.
48.	19.	meille.	meillä.
49.	15.	Zumala.	Zumalan.
57.	1.	wirasta ja	wirasta ja.
77.	28.	kuolla.	kuulla.
79.	9.	Isäns	Isäns.

UNIVERSITY OF HELSINKI
BIBLIOTHECA

Pränti-wikain ojennuxet.

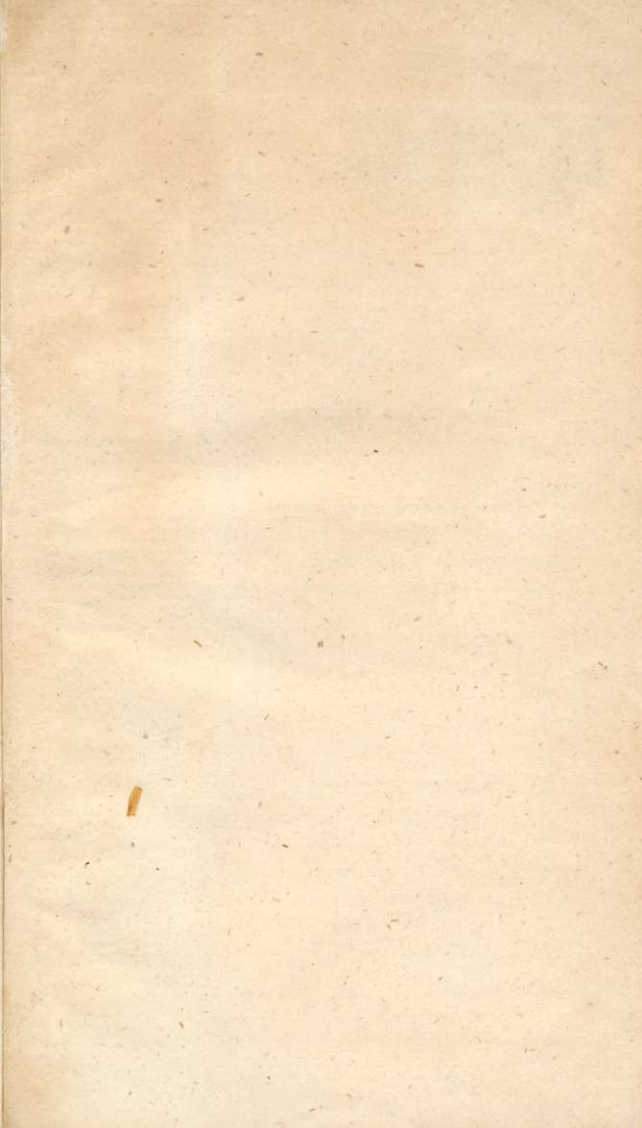
B. merkitse bladin, ja R. radin; edellinen Numero bladin, ja jälkimäinen radin, jossa wika seiso. s. merkitse seiso, ja l. lue.

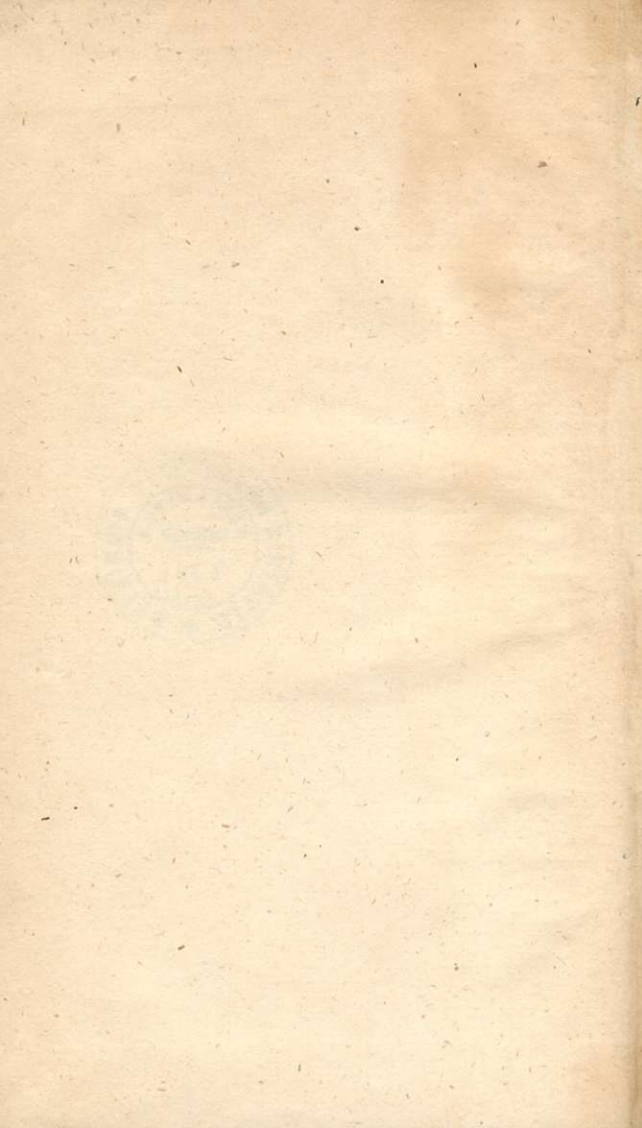
Wiat.

Ojennuxet.

B.	R.	s.	joika	l.	joita.
27.	27.	sitã		sijtã.	
46.	2.	voimalliyi		voimallisiryi.	
48.	8.	Uwa.		Ewa.	
48.	19.	meille.		meillä.	
49.	15.	Tumala.		Tumalan.	
57.	1.	wirasta a		wirasta ja.	
77.	28.	kuolla.		kuulla.	
79.	9.	Tiãns		Tiããns.	

315.1X.61.

Ro. Katekismi P.

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 100 3583

ind (cund)

x

